

SZERZŐI JOG MINDENKINEK

Szerkesztette: Legeza Dénes

SZERZŐI JOG MINDENKINEK

SZERZŐI JOG MINDENKINEK

2. kiadás

Szerkesztette: *Legeza Dénes*

Szerzők:

Csősz Gergely: 6.3., 8.1–8.3. fejezet

Gondol Daniella: 2., 6.4. fejezet

Gubicz Flóra: 7., 11. fejezet

Grad-Gyenge Anikó: 10. fejezet

Hepp Nóra: 7. fejezet

Horváth Katalin: 9.1, 9.3-9.5. fejezet

Lábod Péter: 11. fejezet

Legeza Dénes: 1., 2., 3., 4.8., 9.1.4.1., 9.2. fejezet

Lendvai Zsófia: 13. fejezet

Mezei Péter: 12. fejezet

Nagy Balázs: 1., 6.1., 6.3., 9.6. fejezet

Sulyok Ádám: 9.5.-9.6. fejezet

Takács Nóra Emese: 4., 5. fejezet

Timár Adrienn: 6.2., 6.3., 6.4.6., 7., 11.4.2. fejezet

Zugh Kinga: 8.4–8.5. fejezet

Szakmai lektor: *Sulyok Ádám*

Nyelvi lektor: *Bak Borbála*

Olvasószerkesztő: *Grásztity Viktor*

Felelős szerkesztő: *Sajti Erika*

Borítóterv: *Plette Bulcsú*

Tördelés: *Plette Péter*

A kézirat lezárva: 2023. április 3.

© Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala

Felelős kiadó: *Farkas Szabolcs*

ISBN NYOMTATOTT 978-963-9157-98-9

ISBN PDF 978-963-9157-97-2

A szerzők által kifejtett nézetek és vélemények a szerzők sajátjai, így azok semmilyen esetben sem minősülnek jogi vagy egyéb szakmai tanácsnak, valamint nem tekinthetők a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hivatalos álláspontjának.

SZERZŐI JOG MINDENKINEK

---

12. BEVEZETÉS AZ ÖSSZEHASONLÍTÓ SZERZŐI JOGBA

Miután az olvasók az előző 11 fejezetben megismerkedhettek a magyar és az uniós szerzői jog legfontosabb kérdéseivel, érdemes egy pillantást e jogrendszereken kívülre is vetniük. Az EU szerzői jogi harmonizációja csupán részleges, és sok esetben belső ellentmondásoktól terhelt. Ez hagyományosan a tagállami szerzői jogi szabályok között feszülő ellentétekből fakad. Ennek következtében nem csupán a már harmonizált, de a jogharmonizáció által nem érintett területeken is eltérnek egymástól a nemzeti előírások. Ennél is látványosabbak a kontinentális európai szerzői jogi (nevezetesen az ugyancsak feltűnő eltéréseket m francia *droit d'auteur*- és a német *Urheberrecht*-irány), valamint az angolszász *copyright* rendszer különbségei. A jelen fejezet rávilágít e különbségek egy részére az európai és az amerikai kontinensről hozható színes példák segítségével. A terjedelmi korlátok miatt e kitekintés vázlatos és példálózó marad.

12.1. A SZERZŐI ÉS KAPCSOLÓDÓ JOGI VÉDELEM TÁRGYA

Köszönhetően a nemzetközi egyezmények előírásainak, az egyes jogrendszerek megközelítőleg azonos módon szabályozzák a szerzői jogi védelem tárgyát. Az irodalomtól a képzőművészetig, a hangfelvételektől a szoftverekig a jogvédett tartalmak közel azonos körben kerülnek hasznosításra világszerte. Ily módon ezek oltalma is hasonló keretek között képzelhető el. Hozhatók persze „egyedi” kivételek, ilyen például a parfümök védelme Hollandiában⁷⁰⁷ vagy egyre erősödő tendenciaként a folklór megnyilvánulásainak oltalma az afrikai és az ázsiai országokban.⁷⁰⁸

A nemzeti előírások különbségei inkább a kérdéskör mélyére nézve láthatók igazán. Kiváló példaként szolgálhat a szerzői jogi védelem kiindulópontja, az „egyéni, eredeti jelleg”. Hasonlóan eltérő megítélés alá esnek a kapcsolódó vagy szomszédos jogi teljesítmények. Ugyancsak eltérések tapasztalhatók a tekintetben, hogy egyes országokban mely tartalmakat zárnak ki a jogvédelem köréből. Például az Sztj. így tesz a törvényekkel és más jogszabályokkal, bírósági ítéletekkel. Az Egyesült Királyságban és a más nemzetközösségi országokban ezek ún. *crown copyright* védelmet élveznek, amely tartalmakra azonban az adott szerzői jogi törvények automatikus szabad felhasználást engednek. Az alábbiakban két színes részterületet tekintünk át, amelyekből egyértelműen kiolvasható az európai és az angolszász szerzői jogi logika közötti különbség.

12.1.1. Az egyéni, eredeti jelleg

Történelmi tény, hogy az európai országok a szerzői jogi védelem minimumkövetelményét jelentős különbséggel szabályozták. Ezek egyik végletét a német *Schöpfungshöhe* adta, amely magas fokú művészi kreativitást támasztott a jogvédelem előfeltételeként. Bár a né-

⁷⁰⁷ Vö.: 4.2. aljegyzet.

⁷⁰⁸ Kínáról lásd: *Luo Li* The saviour of Chinese traditional cultural expressions? Analysis of the Draft Regulations on Copyright Protection of Folk Literary and Artistic Works. *Queen Mary Journal of Intellectual Property*, 6. évfolyam, 1. szám, 2016. február, p. 27–54.

met bíróságok a sztenderdet egyes műtípusonként eltérően értelmezték (nagyon magasra téve a lécezt a képzőművészeteknél, alacsonyabban meghúzza a vonalat a szoftvereknél), a lényeg ugyanaz maradt: nem elég az önálló alkotómunka, a tevékenységnek kreatívnak kell lennie.⁷⁰⁹ Ezzel szemben az angol szerzői jogban minden olyan alkotás jogvédelmet élvezett, amely az alkotó jártassága, munkája, döntései és fáradozása (*skill, labour, judgment and effort*) eredményeként jött létre.⁷¹⁰

Mindezek tükrében figyelemre méltó az EGK/EU harmonizációs tevékenysége. A szoftverirányelv a számítógépi program-alkotásokról, az adatbázis-irányelv az adatbázisokról, a védelmiidő-irányelv pedig a fényképekről szólva az eredetiség (*originality*) követelményét határozta meg a jogvédelem előfeltételeként. Ezek az előfeltételek mindkét fenti modelltől eltérnek. Sőt, az EUB néhány előzetes döntésében továbbfejlesztette ezt a tételt. Az *Infopaq*-ítélet értelmében az eredetiség más műtípusok esetében is minimumkövetelményként jelenik meg. A *Painer*-döntés alapján pedig a fotóművészeti alkotásoknak (és talán más műveknek is) magukon kell viselniük alkotóik „lenyomatát” (*personal touch*), vagyis egyéniségét. 2022-re az EUB joggyakorlata védettnek nyilvánította az egyedi ruhaterveket és a formatervezett bútorokat, azonban eredetiség hiányában kizárta a védettségéből a sajtók ízt és a biciklik formáit.⁷¹¹

Az Egyesült Államok sokáig a befektetett energia alapján ítélte meg a szerzői jogi védelem jogosságát. (Ezt hívták *sweat of the brow* doktrínának.) A SCOPUS (Supreme Court of the United States) azonban 1991-ben szakított ezzel a felfogással, és – magasabbra téve a minimumküszöböt – az európai minta felé mozdult el. A *Feist v. Rural*-ügyben arról kellett a főbíróknak döntenük, hogy egy telefonkönyv összeállítása és a benne szereplő adatok (nevek, címek, telefonszámok) részesülhetnek-e szerzői jogi védelemben. A „szaknévsor” (*yellow pages*) potenciális gyűjteményes műként történő minősítésén kívül az előfizetői adatok ábécésorrendbe történő szerkesztése – hiába a jelentős befektetés és „izzadság” – nem bizonyult elegendőnek a jogvédelemhez.⁷¹² Napjainkra az amerikai joggyakorlat az újdonság szükségessége nélkül az *originality* követelményén felül egy bizonyos fokú kreativitást (*modicum of creativity*) vár el az oltalom megszerzéséhez.

Izgalmas, kiegyensúlyozott megoldást alkalmaz az ugyancsak copyright-szisztémával rendelkező Kanada. Legfelsőbb Bírósága egy összetett, fénymásolással összefüggő, és a fénymásolt tartalmak védettségének kérdésével is foglalkozó ítéletében jelezte, hogy a „jár-

⁷⁰⁹ Gerhard Schricker: Farewell to the “Level of Creativity” (*Schöpfungshöhe*) in German Copyright Law. IIC, 26. évfolyam, 1. szám, 1995. p. 41–48.

⁷¹⁰ Andreas Rahmatian: Originality in UK Copyright Law. The Old “Skill and Labour” Doctrine under Pressure. IIC, 44. évfolyam, 1. szám, 2013. p. 4–34.

⁷¹¹ Az eredetiség tételének EU-s fejlődéséről lásd Tatiana-Eleni Synodinou: The Foundations of the Concept of Work in European Copyright Law. In: Tatiana-Eleni Synodinou (Szerk.): Codification of European Copyright, Challenges and Perspectives, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2012, p. 93–113.; Eleonora Rosati: Originality in EU Copyright – Full Harmonization through Case Law. Edgar Elgar, Cheltenham-Northampton, 2013; Annette Kur: Unité de l’art is Here to Stay – Cofemel and its Consequences. Journal of Intellectual Property Law & Practice, 15. évfolyam, 4. szám, 2020, p. 290–300; Uma Suthersanen – Marc D. Mimler: An Autonomous EU Functionality Doctrine for Shape Exclusions. GRUR International, 69. évfolyam, 6 szám, 2020, p. 573–575.

⁷¹² Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co., Inc., 499 U.S. 340 (1991).

tasság és döntés” (*skill and judgment*) működő és fair sztenderd (*workable, yet fair standard*). Ebben az esetben a fénymásolt tartalmak egy része kivonatolt bírósági döntéseket érintett. A hagyományos kanadai gyakorlat szerint egy publikált jogeset tömör bevezetőből (*headnote*), a jogeset összefoglalásából (*case summary*), tárgymutatóból (*topical index*) és magából az ítéletből (*reported judicial decision*) áll. A Legfelsőbb Bíróság szerint egy ilyen közlemény előkészítése és megszerkesztése eléri a jogvédelem minimumküszöbét.⁷¹³

Daniel Gervais még 2002-ben jelezte, hogy az eredetiség tartalma világszerte egyre inkább azonossá válik.⁷¹⁴ Bár a teljes egyetértéstől még messze vagyunk, tény, hogy a fent bemutatott fejlődés alkalmas lehet arra, hogy a szerzői jogi védelem eme központi fogalmi eleme idővel a lehető legegységesebb értelmezést nyerjen.

12.1.2. A karaktervédelem

A karakterek védelme hol másutt lehetne erősebb, mint a filmipar fellegvárában, az Egyesült Államokban? Érdemes egy pillantást vetni arra, hogy e védelem miként alakul az óceán túloldalán. Látni fogjuk, hogy a védelem nem általános jelleggel illeti meg a jogosultakat még az Egyesült Államokban sem.

A híres *A máltai sólyom-esetben* a bíróság szerint a forrásműben (Dashiell Hammett könyvében) a magánnyomozó karaktere nem rendelkezett jelentős egyéni vonásokkal („klasszikus” ballonkabátot és kalapot viselt, nem voltak jellegzetes szokásai és/vagy kifejezései, semmiben nem különbözött egy másik magánnyomozótól), és a történet alapvetően nem róla szólt, ezért szerzői jogi védelem sem illette meg.⁷¹⁵ Ezzel ellentétben a törvény védelmét élvezik a Rocky filmsorozat főbb karakterei, mivel részletesen kidolgozottak és a történet egészében róluk szól.⁷¹⁶

Batmobile (1989)⁷¹⁷

Batmobile-replika⁷¹⁸

⁷¹³ CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada, 2004 SCC 13, para. 14–36.

⁷¹⁴ Daniel J. Gervais: Feist Goes Global: A Comparative Analysis of the Notion of Originality in Copyright Law. Journal of the Copyright Society of the U.S.A., 49. évfolyam, 2002., p. 949–981.

⁷¹⁵ Warner Bros. v. CBS, 216 F.2d 945 (1954).

⁷¹⁶ Timothy Burton Anderson v. Sylvester Stallone et al., 11 U.S.P.Q.2D (BNA) 1161 (1989).

⁷¹⁷ <http://vignette1.wikia.nocookie.net/batman/images/1/14/PromoPhoto.jpg/revision/latest?cb=20150430164006>.

⁷¹⁸ <http://robot6.comicbookresources.com/wp-content/uploads/2011/05/batmobile1989.jpg>.

Egy friss ítéletben ugyancsak védelemre méltónak bizonyult a Batman filmsorozatból ismert Batmobile. E jármű ugyan filmről filmre változó külsőt ölt, ám általános jellegzetessége a fekete szín, a denevérekre emlékeztető szimbolika és vonalvezetés, a high-tech fegyverzet. Erre is tekintettel az eljáró bíróság úgy találta, hogy az 1989-es, Tim Burton által rendezett Batman-film gépkocsireplikáját gyártó alperes megsértette a DC Comics szerzői jogait.⁷¹⁹

HUNGART © 2023

*Air Pirates*⁷²⁰

Az amerikai joggyakorlat egységes abban a tekintetben, hogy a vizuális karakterek az irodalmi karaktereknél szélesebb körben részesülhetnek védelemben. A bíróság egy másik ügyben a Walt Disney cég szellemi termékei, a sajátos külsővel rendelkező és viselkedésében is egyedi Mickey egér és barátai (Goofy vagy épp Plútó) ügyében foglalt állást. E karakterek engedély nélküli többszörözése egy képregény keretében, ahol Mickey egér és barátai kábítószerral kereskedtek az Egyesült Államok és Kanada között földön, vízen és levegőben (innen a képregény címe: „*Air Pirates*”), megsértette a Walt Disney cég szerzői jogait.⁷²¹

⁷¹⁹ DC Comics v. Mark Towle, 802 F.3d 1012 (2015).

⁷²⁰ http://vignette2.wikia.nocookie.net/disney/images/e/ee/Air_Pirates.jpg/revision/latest?cb=20120226211516.

⁷²¹ Walt Disney v. Air Pirates, 581 F.2d 751 (1978). Az ehhez kapcsolódó amerikai joggyakorlatról részletesebben lásd *Timár Adrienn*: Filmvászonhősök a szellemi tulajdon labirintusában: a filmipar 21. századi jogi kihívásai a „character merchandising” területén. ISZJSZ, 2015/2. sz., p. 93–96.

12.2. A SZERZŐI JOGOK JOGOSULTJAI

12.2.1. Szerzők és kapcsolódó jogi jogosultak

Abban gyakorlatilag a világ valamennyi országa egyetért, hogy szerzőnek a művet megalkotó személyt tekintik. Az „alkotói elv” már a BUE-ben is megjelent. A mindennapok természetesen ennél bonyolultabbak lehetnek, és számos részkérdés merülhet fel, amelyekre az egyes államok részben eltérő választ adnak. Mi a helyzet az előadóművészi teljesítményekkel vagy a rádió- és televíziószervezetek tevékenységével? Amíg az EU területén a nemzetközi egyezmények és az uniós jogharmonizáció nyomán az előadóművészek, a hangfelvételek és a filmek előállítói, illetve a rádió- és televíziószervezetek erős, mégis részben korlátozott jogvédelemben részesülnek, addig e személyek/cégek az angolszász *copyright* rendszerekben szerzőként részesülnek védelemben. Ennek az eltérő megítélésnek különösen a részükre biztosított vagyoni jogok terjedelme és időbeli korlátozottsága tekintetében lesz jelentősége.⁷²²

A szerzőség fogalma – ahogy a szabadalmi jogban a feltalálóé – folyamatos kihívások elé néz. Nem sok eséllyel kecsegtetett az amerikai állatvédő szervezet, a PETA által indított per, mely annak megállapítására irányult, hogy a fényképezőgép tulajdonosával szemben a világhírűvé vált „majom szelfik” készítője és alanya – a Naruto nevű makákó – a fényképekkel kapcsolatos szerzői jogok jogosultja. Az eljáró bíróság⁷²³ – majd utóbb a USCO az útmutatójában⁷²⁴ – világosan elvetette az állatok szerzőként való elismerését.

Naruto, a fényképész makákó⁷²⁵

⁷²² Vö.: 12.3. alfejezet és 12.7.2. alfejezet.

⁷²³ Naruto et al. v. David John Slater, 888 F.3d 418 (2018).

⁷²⁴ Compendium of U.S. Copyright Office Practices, 2021, p. 68. (<https://www.copyright.gov/comp3/>)

⁷²⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Monkey_selfie_copyright_dispute#/media/File:Macaca_nigra_self-portrait_large.jpg.

Sokkal izgalmasabb kérdés, hogy keletkeznek-e a minden műtípusra kiterjedő szerzői jogok – esetleg kapcsolódó jogok – a mesterséges intelligencia (MI vagy AI) által generált tartalmak esetén. A jelenleg irányadó felfogás világszerte az, hogy a szerzői jogok eredeti jogosultja kizárólag természetes személy lehet. Erre nézve lassan növekvő számban bírósági döntések is rendelkezésünkre állnak. Kínában 2019 végén állapította meg a sencseni körzeti bíróság, hogy a TenCent vállalatíráis azért rendelkezik az MI-alapú „robotújságíró” által generált tartalmak fölött, mert azokat utóbb emberi felülvizsgálattal fejlesztették és szerkesztették megjelentethető anyagokká.⁷²⁶ A Stephen Thaler nevével fémjelzett – első sorban a szabadalmi jogra fókuszáló – „próbaperek” keretében pedig a USCO utasította el még 2019-ben, majd két ismételt eljárásban 2020-ban és 2021-ben az *A recent entrance to paradise* című, MI által fejlesztett grafika szerzői műként való nyilvántartásba vételét, mellyel szemben végül Thaler a Washington D.C.-ben székelő szövetségi bírósághoz fordult jogorvoslatért 2022. június 2-án.⁷²⁷

*A recent entrance to paradise*⁷²⁸

12.2.2. Eltérések a munkaviszonyban létrehozott művek (work made for hire) kapcsán

A különböző szerzői jogi filozófiák közötti ellentétet kiválóan példázza a munkaviszonyban létrehozott művek kérdése. Már a terminológia is becsapós, hiszen e kategórián belül az Sztj. számos más, például közalkalmazotti, közszolgálati vagy rendvédelmi, igazgatási

⁷²⁶ Decision of the People’s Court of Nanshan (District of Shenzhen) 24 December 2019 – Case No. (2019) Yue 0305 Min Chu No. 14010, IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, 51. évfolyam, 5. szám, 2020, p. 652–659.

⁷²⁷ Thaler v. Perlmutter (1:22-cv-01564), District Court, District of Columbia (<https://www.courtlistener.com/docket/63356475/thaler-v-perlmutter/>).

⁷²⁸ Uo., p. 4.

jogviszony keretében alkotott műveket is vizsgál.⁷²⁹ Ezzel szemben az USCA a munkaviszonyon kívül bármilyen megrendelés alapján elkészített műre – így akár egy megbízási szerződés alapján született gyűjteményes mű fejezetére, vagy egy fordításra is – alkalmazandónak ítéli a releváns szabályokat, amennyiben a szerződő felek kifejezetten rögzítik a „work made for hire” jelleget.⁷³⁰

Tény ugyanakkor, hogy a különböző jogrendszerek eltérő metódusai gyakorlatilag ugyanazt a célt kívánják elérni, amelynek lényege a jogok munkáltatóra/megrendelőre történő átszállása. Vagyis nem a miért, hanem a hogyan az igazi kérdés. Az Sztj. szerint a munkaviszonyból folyó kötelesség részeként megalkotott mű eredeti szerzője rendelkezik a szerzői jogokkal, ám azokat – eltérő megállapodás hiányában – a mű átadásával a munkáltató automatikusan megszerzi.⁷³¹ Ezzel ellentétben az angol vagy a kanadai szerzői jogban a munkaviszonyból folyó kötelesség részeként megalkotott műre vonatkozó szerzői jogok első jogosultjának – eltérő megállapodás hiányában – a munkáltatót kell tekinteni.⁷³² Hasonlóképp az USCA szerint a munkaviszonyban vagy a megrendelésre készült művek esetében a munkáltató vagy a megrendelő tekintendő a mű szerzőjének, és – kifejezetten eltérő tartalmú megállapodás híján – ő a vagyoni jogok jogosultja.⁷³³ Boytha György hasonlata kiválóan összefoglalja ezt az amerikai felfogást: „olyan ez, mintha az állatkert igazgatója kijelentené magáról, hogy ő az oroszán.”⁷³⁴

12.3. A VAGYONI JOGOK KÖRE ÉS KÜLÖNBSÉGEI

Ugyancsak látványos a jogrendszerek közötti különbség a kizárólagos jogok vonatkozásában.⁷³⁵ A legszembetűnőbb különbség a kapcsolódó/szomszédos jogi szabályozás léte vagy épp hiánya. Az Egyesült Államok nem csatlakozott a releváns nemzetközi egyezményekhez. Ezzel azt a véleményét kívánta kifejezésre juttatni, hogy nemcsak a kreatív alkotómunka, de a befektetést igénylő előállítói tevékenység és az előadói teljesítmény is *copyright*védelemre jogosult. Más szóval az európai országokból ismert kapcsolódó jogi teljesítmények és logikusan ezek korlátozottabb oltalmi formája hiányzik az amerikai jogrendből. Ebben az Egyesült Királyság az uniós harmonizáció miatt eltér az amerikai mintától.

Tekintettel arra, hogy a kapcsolódó jogi jogosultaknak biztosított vagyoni jogok köre

⁷²⁹ Sztj. 30. § (7) bekezdés. A magyar szabályozás fejlődésére lásd Legeza, Dénes: Development of the Hungarian ‘Work Made for Hire’ Provisions. In Varga, Norbert – David, A. Frenkel (szerk.): New Studies in History and Law. Athens Institute for Education and Research, Athens, 2019, p. 47–64.; Legeza Dénes: Rendelkezés a munkaviszonyban létrehozott művekkel. Változó szerzői jogi szabályok egy művészi életpálya során. In Cseporán Zsolt (szerk.): Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai. MMA MMKI, Budapest, 2016, p. 93–106.

⁷³⁰ USCA §101.

⁷³¹ Sztj. 30. § (1) bekezdés.

⁷³² CDPA Section 11(2); Canadian Copyright Act, Section 13(3).

⁷³³ USCA §201(b).

⁷³⁴ Idézi Jan Bernd Nordemann: The U.S. “Work-for-hire” Doctrine before German Courts – Rejection and Reception. Journal of the Copyright Society of the U.S.A., 53. évfolyam, 2006. p. 606.

⁷³⁵ A személyhez fűződő jogok eltéréseiről lásd alább a 12.5. alfejezetet.

hagyományosan szűkebb, mint a szerzői jogosultaké, értelemszerűen erősebb pozícióval rendelkeznek az amerikai hangfelvétel- és filmelőállítók, illetve előadóművészek. Ezenfelül az egységes *copyright* védelemre is tekintettel a védelmi idő számítása is másként alakul az Egyesült Államokban és Európában.

Az alábbiakban három speciális részkérdésre térünk ki. Mégpedig a vagyoni jogok eltérő szóhasználatára és az ebből potenciálisan fakadó eltérésekre, az adatbázis-előállítók *sui generis* védelmére, valamint a követőjog amerikai helyzetére.

12.3.1. Terminológiai sajátosságok: nyilvánossághoz közvetítés kontra nyilvános előadás

A *USCA* hat vagyoni jogot ismer.⁷³⁶ Magától értetődő a többszörözés, az átdolgozás és a terjesztés jogának a biztosítása. Az Európában is ismert előadási típusú felhasználások szabályozása azonban jelentős különbségekkel valósult meg az Egyesült Államokban. E tekintetben három különálló esetet ismer a *USCA*: 1. irodalmi, zenei, dramatikus művek, koreográfiák, pantomim és filmművészeti alkotások, illetve más audiovizuális tartalmak egészének vagy részeinek el-, illetve lejátszása, *public performance* típusú nyilvános előadás; 2. irodalmi, zenei, dramatikus művek, koreográfiák, pantomim, vizuális, grafikus, szobrászati művek és filmművészeti alkotások, illetve más audiovizuális tartalmak másolataiból, illetve másolatairól egyedi képek kivetítése és kiállítása, *public display* típusú nyilvános előadás; 3. hangfelvételek digitális audioközvetítés útján történő nyilvános előadása.

A fenti tagolás a bennük foglalt hasonlóságok ellenére sem állítható tökéletes párhuzamba az Sztj.-ből ismert nyilvános előadás, nyilvánossághoz közvetítés (és alesetei), illetve a kiállítás jogával. Mindez konkrét példákon keresztül érzékelhető a legjobban.

2014 egyik legfontosabb amerikai szerzői jogi döntése az *Aereo*-ügyben született. Itt az alperes sugárzott televíziós tartalmakat fogott be az ügyfeleinek fenntartott miniantennák segítségével, majd átalakította a műsorfolyamot digitális jelekké. A cég előfizetői bármely eszköz segítségével időben elcsúsztatva az interneten keresztül streamelhették a kiválasztott programot. A televíziószervezetek azt sérelmezték, hogy az *Aereo* elmulasztotta egy 1992-es törvény által a kábelszolgáltatók terhére előírt továbbközvetítési díj⁷³⁷ megfizetését. A fenti szolgáltatás az Sztj. 28. § (2) bekezdése alapján könnyen értelmezhető volna, ám az Egyesült Államok jogában ez nehézségekbe ütközött. Ott ugyanis magáncélból bárki jogosult a sugárzott jelek ingyenes vételére. Az *Aereo* azon érvét, hogy a miniantennák ügyfelek részére történő biztosítása a jelek magáncélú befogását (és digitális megtekintését) tette lehetővé, a *SCOPUS* végül elutasította, és megállapította a *public performance* jog megsértését.⁷³⁸

Egy másik példát hozva. Az EUB a *Svensson*- és a *BestWater*-ügyben megállapította, hogy egy hiperlink elhelyezése, illetve egy audiovizuális tartalom beágyazása nyilvánossághoz közvetítésnek – lehívásra hozzáférhetővé tételnek – tekinthető.⁷³⁹ A *Flava Works*-ügyben

⁷³⁶ *USCA* §106(1)–(6).

⁷³⁷ Vö.: *USCA* §111.

⁷³⁸ *American Broadcasting Companies, Inc., et al. v. Aereo, Inc.*, 134 *S.Ct.* 2498 (2014).

⁷³⁹ Vö. 7.2.4. alpont.

eljáró bíróság szerint azonban a beágyazást elősegítő szolgáltatás szerzői jogi szempontból nem releváns. Az ítéletet hozó Posner bíró szerint ugyanis különbséget kell tenni *performance by uploading* és *performance by receiving* között. Az előbbi esetben a megtekintés a végfelhasználó döntésétől függően, az általa választott helyen és időben történik. A második esetben előadásra akkor kerül sor, ha a jogvédett tartalmat a végfelhasználó számítógépére továbbítják. Egy erősen sántító analógiával élve, a két opciót a következőképpen határozta el Posner bíró: az első esetben megvalósul a nyilvános előadás, amint a mozigép kezelője betöltötte a filmet a készülékbe, és az ujját a lejátszógombra helyezte. Az utóbbi esetben pedig akkor, ha a gépész lenyomja a lejátszógombot, és a vetítés elindul.⁷⁴⁰

A fenti érvelés abszurditása rávilágít arra a problémára, ami a *WCT* amerikai átültetésének részlegességéből fakad. A lehívásra hozzáférhetővé tétel joga ugyanis alkalmas arra, hogy lefedje a beágyazást. Mivel azonban erre a jogra konkrétan nem utal a *USCA*, ezért Posner bíró sem ilyen szemüvegen keresztül vizsgálta a *Flava Works* szolgáltatását. Érdeemes tudni, hogy az *USCO* épp 2016 elején vetette el a lehívásra hozzáférhetővé tétel jogának átültetését, arra hivatkozva, hogy az internetes felhasználások a nyilvános előadás és a terjesztés vagyoni jogai alá beilleszthetők.⁷⁴¹

12.3.2. Az adatbázis-előállítók *sui generis* védelme

Az adatbázis-irányelv által létrehozott *sui generis* védelem ismeretlen az angolszász országokban, az Egyesült Királyság kivételével. Az 1991 óta uralkodó felfogás szerint ugyanis a „munka gyümölcse” önmagában még nem elegendő, a tényeket tartalmazó gyűjtemények csak akkor oltalmazhatók, ha a tartalom kiválogatása eredetiséget és megfelelő kreativitást tükröz. Hasonló tartalmú ítélet született Ausztráliában is.⁷⁴² Mindezekre tekintettel megállapítható egyrészt, hogy az érintett cégek erősebb védelemben részesülnek az EU-ban, másrészt – némileg paradox módon – épp az EU közeledett ahhoz a *sweat of the brow* doktrínához az adatbázis-irányelv 1996-os elfogadásakor, amelyet az Egyesült Államok 1991-ben elvetett.

12.3.3. A követőjog

Habár az uniós követőjogi irányelv átültetése lassan és nehézkesen haladt, mára e területen is megvalósult a harmonizáció.⁷⁴³ A követőjog törvényi rendezése iránti igény az Egyesült Államokban az 1970-es években kapott kiemelt figyelmet. Robert Rauschenberg műalkotásait Robert Scull a *Sotheby's* aukciós házon keresztül busás haszonnal adta tovább 1973-

⁷⁴⁰ *Flava Works, Inc., v. Marques Rondale Gunter, et al.*, 689 *F.3d* 754 (2012). Az ítélet kritikáját lásd: *Mezei Péter: A linkelés szerzői jogi vonatkozásai – négyzögletes dugó a hatszögletű lyukba? Infokommunikáció és Jog*, 12. évfolyam, 61. szám, 2015. március, p. 32–33.

⁷⁴¹ *The Making Available Right in the United States – A Report of the Register of Copyrights, United States Copyright Office*, February 2016.

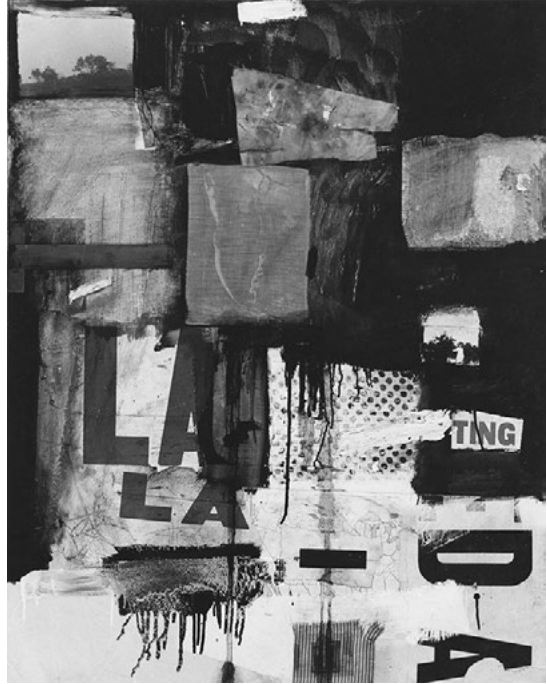
⁷⁴² *IceTV Pty Limited v Nine Network Australia Pty Limited* [2009] *HCA* 14 (22 April 2009).

⁷⁴³ Vö. 10.1. alfejezet.

ban.⁷⁴⁴ Rauschenberg dühösen hangsúlyozta, hogy rendkívül sokat dolgozott a művein, ezért Scull profitjából részesedni szeretne. Scull higgadtan válaszolt: a magas viszonteladási ár az alkotónak is kedvez, hiszen így a jövőben az új műveiért is nagyobb árat kérhet. Az affér nyomán az amerikai Kongresszusban, valamint Kalifornia és Ohio államban jogalkotók törvényjavaslatot terjesztettek elő.

Robert Rauschenberg (1925–2008):
Double Feature (1959)⁷⁴⁵

Robert Rauschenberg (1925–2008):
Thaw (1958)⁷⁴⁶

Ezek közül csak a kaliforniai jogszabály került elfogadásra, amely 1977. január 1-jén lett hatályos. A jogszabály alkotmányellenessé nyilvánítása iránt több per is indult az idők folyamán.⁷⁴⁷ 2015-ben egy szövetségi fellebbviteli bíróság úgy ítélte meg, hogy a kaliforniai törvény sérti az amerikai alkotmányt, mivel a Kalifornia állam területén kívüli, más tagállam területén megvalósuló eladásokra is vonatkozik. Az alkotmány kereskedelmi klauzúljája (*commerce clause*) ugyanis tilt minden olyan tagállami rendelkezést, amely indokolatlan korlátokat állít a tagállamok közötti, szövetségi kereskedelem elé.⁷⁴⁸ Sőt, egy 2016. áprilisi

⁷⁴⁴ A *Double Feature* című képet 2300 dollárért vásárolta és 90 000 dollárért adta tovább, a *Thaw* című képet pedig 900 dollárért vásárolta, és 85 000 dollárért kelt el az árverésen. – Szerk.

⁷⁴⁵ <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/artwork/double-feature>.

⁷⁴⁶ http://www.slate.com/articles/arts/culturebox/2014/06/artists_royalties_and_droit_de_suite_the_american_royalties_too_act.html.

⁷⁴⁷ *Morseburg v. Balyon*, 621 F.3d 972 (1980), cert. denied, 449 U.S. 983 (1980).

⁷⁴⁸ *Sam Francis Foundation, et al., v. Christie's Inc.*, 784 F.3d 1320 (2015) 1323.

újabb ítélet azt is kimondta, hogy a kaliforniai törvényt az *USCA* jogkimerüléssel kapcsolatos előírása „megelőzi” (*preemption*).⁷⁴⁹

A kaliforniai törvény alkotmányellenessége egyértelműen jelzi, hogy e témakör szabályozása szövetségi szinten volna a leghelyesebb. A jogalkotás iránti igény nem is szűnt meg, és az *USCA* elmúlt 40 éves története során számos ízben felmerült a *resale royalty right* bevezetése. Ezek a törekvések azonban máig nem jártak sikerrel. Legutóbb a 2018-as naptári évben került a Kongresszus elé e tárgyban törvényjavaslat. A jogirodalom is megosztott abban a tekintetben, hogy szükséges-e szövetségi szinten rendezni a követőjogot. Emellett szólhat a képzőművészek magas szintű védelme iránti igény, valamint a tudományok és hasznos művészetek előmozdítását célzó alkotmányos garancia is. Ezzel ellentétes érv, hogy a vagyoni jogokra épülő *copyright*rendszerektől hagyományosan idegen az eredendően személyhez fűződő jogokban gyökerező követőjog.

12.4. A SZERZŐI JOGOK GYAKORLÁSA

12.4.1. A szerzői jogok forgalomképessége

Habár történetileg a kontinentális európai és az angolszász szerzői jog egyaránt a műpéldányok többszörözésén és terjesztésén alapuló vagyoni érdekek védelmén alapul, az európai országok a 19. század óta kiemelt figyelmet szentelnek a szerző személyhez fűződő jogainak. Az angolszász országokban, különösen az Egyesült Államokban, továbbra is a vagyoni érdekek érvényre juttatása dominál. Ebből következően a vagyoni jogok forgalomképessége is vitán felül áll, e vonatkozásban kevés korlátozás ismert.

Az európai országokban is elfogadott a kapcsolódó jogi jogosultságok átruházása, nincs ez másként az amerikai szerzői jogban sem az előadóművészi teljesítményekre vagy a hangfelvételekre vonatkozó jogok kapcsán. Amiben más az angolszász felfogás, az a szerzői művek vagyoni jogainak forgalomképessége. Az Sztj. ezt néhány kivételtől eltekintve kifejezetten kizárja. Ezzel ellentétben például a *USCA* lehetővé teszi a vagyoni jogok egészén vagy egy részén fennálló tulajdon (*ownership of a copyright*) bármilyen módon történő átruházását.⁷⁵⁰

A gyakorlatban ez komoly problémákat szülhet nemzetközi elemet tartalmazó megállapodások esetében. Vajon az az egyetemi oktató, aki egy amerikai jogi folyóiratban akar publikálni, köthet-e érvényesen olyan megállapodást, amelyben szerzői vagyoni jogait átruházza a kiadóra? Miként érvényesíthető ez a szerződés egy olyan országban, amelyik elveti a vagyoni jogok átruházhatóságát írói művekre? Hasonlóan érdekes kérdéseket vethet fel, ha egy nemzetközi közösségi médiafelület általános szerződési feltételeibe belefoglalják, hogy az alkalmazás igénybevétele során a szolgáltató tárhelyeire feltöltött művek (például fotók, rövid videotartalmak, védelemre méltó írói alkotások stb.) vagyoni jogait automatikusan átruházzák a végfelhasználók a szolgáltatóra. A magyar gyakorlat egyszerű választ

⁷⁴⁹ Estate of Robert Graham, et al., v. Sotheby's, Inc., 2016 WL 1464229.

⁷⁵⁰ *USCA* §201(d)(1).

ad erre: a nemzeti elbánás elve mentén, a magyar jogszabály nyújtotta terminológia alkalmazásával korlátozások nélküli felhasználási engedélynek tekintendő a jogátruházás.⁷⁵¹

12.4.2. A közös jogkezelés

Hasonlóan éles a kontraszt a kontinentális európai és az angolszász országok között a vagyoni jogok gyakorlását illetően. Az egyénileg, avagy az önkéntesen létrehozott, illetve a kötelező jelleggel tevékenykedő szervezetek útján történő joggyakorlás egyaránt jelen van az európai rendszerekben, míg az angolszász országok preferenciasorrendje eltér ettől. A kérdés végső soron az, hogy mekkora szerep jusson a közös jogkezelő szervezeteknek a jogok gyakorlásában. A francia eredetű közös jogkezelés már a 19. században elterjedt az európai kontinensen, és mára kötelező joggyakorlási móddá vált olyan esetekben, amikor az egyedi engedélyezés és a díjfizetés ellenőrzése meghaladná a jogosultak kapacitását, más szóval olyan esetekben, amikor hatékonyabb eszközt jelent a jogok egyedi gyakorlásánál.

Az angolszász országokban azonban – és különösen az Egyesült Államokban – napjainkban is vitatott, hogy a közös jogkezelők kötelező jelleggel járhatnak-e el, vagy csak a jogosultak önkéntes elhatározása alapján, az ő engedélyükkel végezhetik az engedélyezést és/vagy kezelhetik a jogdíjakat. Az Egyesült Államokban is léteznek ilyen szervezetek – például az ASCAP –, ezek az önkéntesség elvén alapulnak. Az sem meglepő, hogy például a hangfelvétel-előállítók, amelyek erős pozíciókkal rendelkeznek az Egyesült Államokban, az őket megillető szerzői jogokat saját maguk gyakorolják. A „kiterjesztett hatályú közös jogkezelés”, amely a skandináv országok szülötte, és arra biztosít jogot, hogy a jogkezelő az olyan jogosultak jogai ügyében is eljárjon, akik nem az adott ország állampolgárai, és a jogkezelőnek sem tagjai, illetve nem adtak részére közvetlen felhatalmazást a képviselőre, teljességgel idegen az amerikai joggyakorlattól.

12.5. A SZEMÉLYHEZ FÜZŐDŐ JOGOK

Kevés olyan témakör ismert a szerzői jogban, amely annyira megosztaná az országokat, mint a személyhez fűződő jogok. Világosan lemérhető ez abból, hogy az adott kérdést a nemzetközi egyezmények milyen mértékben szabályozzák, és amennyiben ismertek az előírások, azt hányan fogadták el. Már a BUE tartalmazta a szerzőség elismerésének jogát, valamint az integritásvédelem klauzuláját.⁷⁵² Ezeket – több másik személyhez fűződő jog mellett – a francia bíróságok fejlesztették ki a 19. században.⁷⁵³ E jogok rohamtempóban terjedtek el az európai országokban.

Az Egyesült Államok azonban többek között épp e jogok léte miatt nem csatlakozott a BUE-hoz egészen 1988-ig. Sőt, az amerikai szövetségi szerzői jog még napjainkban is

⁷⁵¹ Faludi Gábor: A szerzői jogok keletkezése, a szerzői jogok a vagyoni forgalomban. In: Gyertyánfy Péter – Legeza Dénes (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2020, p. 122.

⁷⁵² BUE 6bis cikk (1) bekezdés.

⁷⁵³ John Henry Merryman: The Refrigerator of Bernard Buffet. Hastings Law Journal, 27. évfolyam, 1976. p. 1023–1028.

csak korlátozott módon biztosítja e jogok érvényesülését. A USCA értelmében a szerzőség elismerése, valamint az integritásvédelem csak a képzőművészeti alkotások szerzőit illeti meg.⁷⁵⁴ Ez ugyanakkor nem azt jelenti, hogy más szerzői jogosultak mozgástere végletesen korlátozott volna személyhez fűződő érdekeik érvényesítésében. Egyrészt tagállami jogszabályok – különösen a szerződésen kívüli károkozás intézményével (részben) párba állítható *tort jog* – alapján, másrészt a szövetségi bíróságok kreatív értelmezése révén a törvényben előírtnál szélesebb védelmet élvezhetnek a jogosultak az Egyesült Államokban.

Így a híres *Monty Python*-ügyben a bíróságnak arról kellett döntenie, hogy az ABC televíziós társaság jogszerűen járt-e el, amikor a *Monthly Python Repülő Cirkusza* című BBC-produkció egyenként harmincperces epizódjaiból úgy mutatott be kétszer három 90 perces részt, hogy az utóbbi időkeretbe a reklámidő is belefoglaltatott. Annak érdekében tehát, hogy a 90 perces műsoridő tartható legyen, az ABC a szkeccsek egy részét kivágta a produkcióból annak ellenére, hogy a BBC erre nem adott engedélyt. A bíróság szerint szerződésszegést eredményezett az eredeti tartalom megcsonkítása.⁷⁵⁵ S bár e döntés egyáltalán nem azonos az integritásvédelemmel – már csak azért sem, mert az ítélet 13 évvel a BUE amerikai hatálybalépése előtt született –, ám hatását tekintve megegyezik azzal.

Egy másik ügyben két celeb titkolt házasságáról készült, jogtalanul megszerzett fotók engedély nélküli közzététele képezte a vita tárgyát. Mivel a fényképeszeti művek az Egyesült Államokban is szerzői jogi védelmet élveznek, ezért azok engedély nélküli felhasználása jogsértésnek minősült. Az ügy alperese érvelésében a *fair use-teszt*re támaszkodott,⁷⁵⁶ ám a bíróság elvetette ezt a védekezést, többek között arra való hivatkozással, hogy a felperest megillette a fotók első *kereskedelmi* forgalomba hozatalához fűződő érdeke. Az előző mondat kulcsszava a kereskedelmi volt, és nem az első nyilvánosságra hozatal. Az ítélet világossá tette, hogy a közzététel „jogát” alapvetően nem személyiségi kérdésként, hanem vagyoni érdekként kezeli.⁷⁵⁷ Más szempöngből nézve ugyanakkor az ítélet a szerzők részére azt a védelmet deklarálja, mint amit Európában a személyhez fűződő jogok.

Létezik azonban az amerikai személyhez fűződő jogi szabályozásnak egy Európában jobbára ismeretlen vetülete. Eszerint ugyanis a USCA §106A jogsértésnek minősíti azt, ha valaki a szerző engedélye nélkül semmisít meg – rombol le – egy elismert értékű képzőművészeti alkotást. Az amerikai joggyakorlat az értéket – *stature* – tágan értelmezi, ahogy az elismerést – is, amely érkezhethet szakértöktől, a művészeti közösségtől és a nyilvánosság bármely tagjától.⁷⁵⁸ Ezek alapján az eljáró bíróság jogellenesnek találta, hogy egy elhagyott gyártelep tulajdonosa anélkül romboltatta le az épületeket, hogy a rajtuk szereplő graffitik szerzőitől engedélyt kért volna. A bíróság szerint ugyanis a *5pointz* épületre való graffitizés „a szakma csúcsának” számított, a rajzok pedig kiemelkedő népszerűségnek örvendtek. (Lásd alább a képet).⁷⁵⁹

⁷⁵⁴ USCA §106A.

⁷⁵⁵ Terry Gilliam, et al., v. American Broadcasting Companies, Inc., 538 F.2d 14 (1976).

⁷⁵⁶ Vö.: 12.6.1. alfejezet.

⁷⁵⁷ Noelia Lorenzo Monge, et al., v. Maya Magazines, Inc., 688 F.3d 1164 (2012).

⁷⁵⁸ John Carter, et al., v. Helmsley-Spear, Inc., 71 F.3d 77 (1995).

⁷⁵⁹ Maria Castillo, et al., v. G&M Realty L.P., et al, 950 F.3d 155 (2020).

HUNGART © 2023

A 5pointz épület⁷⁶⁰

12.6. KORLÁTOZÁSOK ÉS KIVÉTELEK

A korlátozások és kivételek témaköre ugyancsak komoly viták tárgyát képezi annak ellenére, hogy a nemzetközi szerzői jog részletesen – igaz eseti jelleggel – szabályozza. A legkiválóbb példa erre az *Infosoc*-irányelv. Ennek megalkotása során gyakorlatilag az EU-tagállamok szerzői jogában ismert valamennyi korlátozás és kivétel felkerült az „étlapra”, amelyek közül aztán a tagállamok a jogharmonizáció keretében szabadon szemezgethettek. E korlátozások és kivételek egy része a korábbi nemzetközi egyezményekben is megtalálható volt – így azok gyakorlatilag valamennyi tagállamban jelen voltak már –, mások viszont egy vagy több országban voltak csupán elismertek. Kiváló példa erre a paródia esete. A korlátozások és kivételek azonban egységesnek tűnnek abban a tekintetben, hogy jellemzően oktatási, kulturális és társadalmi célokat, meghatározott esetekben pedig egyéni érdekeket érvényre juttató, azonban alapvetően nem jövedelemszerzésre irányuló magatartásokat takarnak. Ami igazából hiányzik a kontinentális európai országok rendszeréből, az az Egyesült Államokban több mint másfél évszázada ismert *fair use*-teszt, amely generálklauzula módjára – nyitott végű kivételként – biztosítja a felhasználói érdekek érvényesülését, akár profitorientált felhasználások esetében is.

12.6.1. A fair use az Egyesült Államokban

A *fair use*-teszt 1841. évi életre hívása az Egyesült Államokban alapvetően az Alkotmány ún. *IP Clause* című passzusára vezethető vissza. Eszerint „a Kongresszusnak joga van arra, hogy (...) előmozdítsa a tudományok és hasznos művészetek fejlődését azáltal, hogy a szer-

⁷⁶⁰ IPKat blog. Lásd: <https://ipkitten.blogspot.com/2018/03/the-5-pointz-case-response-on-risk-of.html>.

zők és feltalálók részére kizárólagos jogot biztosít írásaik és találmányaik tekintetében egy meghatározott időtartamra”.⁷⁶¹ E klauzula az információk terjesztését és a kreativitás előmozdítását tűzte ki célul, akaratlanul is megtörve a szerzők jogának műveikre vonatkozó kizárólagosságát.⁷⁶² Az alkotmányos felhatalmazás egyszerre biztosítja a szerzőknek a műveikhez fűződő jogokat, másrészt a társadalomnak a tudás terjesztéséhez kapcsolódó érdekét. Az amerikai bíróságok ezen ellentmondás feloldása érdekében fejlesztették ki e kompromisszumos doktrínát.

A *fair use*-teszt a következők szerint hangzik:

„A 106. és 106/A. szakaszok [a vagyoni és személyhez fűződő jogok] rendelkezései ellenére a szerzői joggal védett művek kritikai, magyarázati, híradási, oktatási (beleértve a tantermi használatra történő többszörözést is), tudományos vagy kutatási célú *fair* használata, beleértve a másolatok vagy hangfelvételek készítésével, avagy az említett szakaszban meghatározott más módon való többszörözéssel való felhasználást, nem képezi a szerzői jogok megsértését. Annak meghatározásakor, hogy a mű felhasználása az adott esetben *fair* volt-e vagy sem, a vizsgálendő tényezők magukba foglalják az alábbiakat:

(1) a használat célja és jellege, beleértve, hogy e használat kereskedelmi természetű vagy nonprofit oktatási célú-e;

(2) a szerzői joggal védett mű természete;

(3) a felhasznált résznek a mértéke és lényegessége a szerzői joggal védett műhöz mint egészhez viszonyítva; és

(4) a használatnak a szerzői joggal védett mű potenciális piacára vagy értékére kifejtett hatása.

Az a tény, hogy a művet még nem publikálták, nem akadály a *fair* használat megállapításának, ha ezt a fent említett tényezők alátámasztják.”⁷⁶³

A fenti tétel tömör összefoglalása gyakorlatilag egyenlő a lehetetlennel.⁷⁶⁴ Nem véletlenül, hiszen a teszt megszületése óta közel kétszázötven jogerős ítéletet tartanak nyilván.⁷⁶⁵ Ennek ellenére tekintsük át a fentieket, és idézzük fel a *fair use*-teszttel kapcsolatos leghíresebb ítéleteket.

A törvényi előírás struktúráját tekintve három részre osztható. Egyrészt van egy preambuluma, amely számos tisztességesnek tekinthető felhasználási célt sorol fel. E célok nem kizárólagosak, más okból is elképzelhető a *fair* felhasználás. A teszt második része egy négy tételből álló lista. A bíróságok hagyományosan e körülmények összességét mérlegelik a végső döntés meghozatalakor. Más szóval a *fair use*-nak nem előfeltétele, hogy mindegyik faktor a felhasználó mellett szóljon, ahogy az is igaz, hogy egyetlen tényező miatt is megghiúsulhat a védekezés.

E faktorok közül az első a felhasználás célját és jellegét vizsgálja. A preambulumból ismert célok itt ismét előtérbe kerülnek azzal, hogy a bírósági gyakorlat napjainkra hagyo-

⁷⁶¹ Alkotmány, 1. cikk (8) bekezdés 8. pont.

⁷⁶² William W. Fisher III: Reconstructing the Fair Use Doctrine. Harvard Law Review, 101. évfolyam, 1988. június, p. 1687–1688.

⁷⁶³ USCA §107.

⁷⁶⁴ A legrészletesebb magyar nyelvű elemzést lásd: Mezei Péter: Mitől *fair* a *fair*? Szerzői művek felhasználása a *fair use*-teszt fényében, ISZJSZ, 2008/3. sz., p. 26–68.

⁷⁶⁵ Lásd az USCO hivatalos *fair use*-indexét: <http://www.copyright.gov/fair-use/fair-index.html>.

mányosan a kereskedelmi vagy nonprofit dimenziót szemléli, illetve azt, hogy a másodlagos mű átalakító (*transzformatív*) jellegűt ölt-e. Így *fairnek* találta a SCOPUS, amikor egy klinikai könyvtár fénymásolt az egészségügyi dolgozóknak folyóiratszámonként legfeljebb egy tanulmányt, maximum 40 oldal terjedelemben,⁷⁶⁶ ám a tisztességtelen felhasználás felé billent a mérleg nyelve egy olyan fénymásolási perben, ahol az alperes az olajipari óriás Texaco volt.⁷⁶⁷ Az átalakító jelleg jelentősége számos esetben vált központi kérdéssé, olyannyira, hogy mára talán ez a legmeghatározóbb elem. Így a paródiacélú kritikai átalakítás,⁷⁶⁸ az online elérhető fényképek miniatürizált verzióinak (*thumbnail*) keresőszolgáltatás keretében történő kivetítése,⁷⁶⁹ avagy a papíralapú könyvek digitalizálása és online kereshetővé tétele mind elfogadható az Egyesült Államokban.⁷⁷⁰

A teszt második faktora a forrásmű természetére kérdez rá. E körülmény szinte kivétel nélkül a felperesnek kedvez, mert az esetek jelentős részében jogvédett művek kerülnek felhasználásra. Ami esetlegesen meggyengítheti a felperes pozícióját az az, ha a felhasználás tényeket tartalmazó művekre vonatkozik. Így például a tudományos, *non-fiction* tartalmak digitalizálását nem értékelte az eljáró fórum egyértelműen a Google terhére a *Google Books-perben*.

A harmadik faktor a felhasznált rész mennyiségét és minőségét, jelentőségét elemzi. A joggyakorlat e téren is kifejezetten színes. A *Rowley-ügyben* az alperes a felperes szakácskönyvének közel felét másolta le, ami megalapozta a jogsértést.⁷⁷¹ A *Kinko's-ügyben* a forgalomban még kapható könyveknek átlagosan 5-14%-át, a valamely okból be nem szerzhető könyvek 15-25%-át fénymásolta az alperes, s a bíróság ezt sem találta mennyiségileg elfogadhatónak.⁷⁷² Egy másik fórum unfairnek tekintette azt az esetet, amikor a tanár annak érdekében, hogy hallgatói sikeresen felkészülhessenek a francia vizsgájukra, egy szótár 15%-át kimásolva, kivonatot készített.⁷⁷³ A *Google Books-ügyben* viszont a tartalmak legfeljebb egyhatodának (16%) a lehívásra hozzáférhetővé tétele még fairnek bizonyult. A mennyiségi és minőségi körülmények egymáshoz viszonyított jelentőségét azonban a legjobban a *Harper & Row-ügy* szimbolizálja. Ebben ugyanis mindössze 300 szó körül folyt a vita, azonban e magatartás fair voltát a SCOPUS arra hivatkozással utasította el, hogy e rész minőségét tekintve igen lényeges volt az egészhez – amely 300 000 szóra rúgott – viszonyítva.⁷⁷⁴

A negyedik faktor a forrásmű potenciális piacára gyakorolt hatásait elemzi, vagyis leginkább azt, hogy a felhasználás képes-e az eredeti mű iránti keresletet csökkenteni vagy magát a művet helyettesíteni. A gyakorlati esetek fényében elmondható, hogy minden olyan

⁷⁶⁶ Williams & Wilkins Co. v. U. S., 487 F.2d 1345 (1973), *aff'd* by an equally divided Court, 420 U.S. 376 (1975).

⁷⁶⁷ American Geophysical Union v. Texaco, Inc., 60 F.3d 913 (1994).

⁷⁶⁸ Luther R. Campbell, et al. v. Acuff-Rose Music, Inc., 510 U.S. 569 (1993).

⁷⁶⁹ Leslie A. Kelly, et al., v. Arriba Soft Corporation, 336 F.3d 811 (2003).

⁷⁷⁰ The Authors Guild, Inc., et al. v. Google Inc. 804 F.3d 202 (2015).

⁷⁷¹ Marcus v. Rowley, 695 F.2d 1171 (1983).

⁷⁷² Basic Books, Inc., v. Kinko's Graphics Corp., 758 F.Supp. 1522 (1991).

⁷⁷³ College Entrance Book Co. v. Amsco Book Co., 119 F.2d 874 (1941).

⁷⁷⁴ Harper & Row, Publishers, Inc., v. Nation Enterprises, 471 U.S. 539 (1985).

másodlagos mű, amely formáját tekintve eltér ugyan az eredetitől, ám tartalmilag semmi újat nem hordoz magában, jogsértőnek tekinthető. Így például levelek gyűjteményként való publikálása,⁷⁷⁵ németjuhászkyölkökről készült fotó szobor formájában való utánzása,⁷⁷⁶ avagy a felperes nyelvkönyvében található ábrák transzformáció nélküli bemásolása egy pusztán megoldásokat tartalmazó kötetbe,⁷⁷⁷ annak a potenciális veszélyét hordozták magukban, hogy a jogosult művének piaci értéke csökkenhet.

Végül a *USCA* §107 jelenlegi szövegváltozatának utolsó mondata szerint a még nyilvánosságra nem hozott művek esetén is felmerülhet a *fair use-teszt* alkalmazása. E mondat törvénybe iktatását néhány, az 1980-as években hozott ítélet indukálta. Egy részük J. D. Salinger könyvtárban elhelyezett leveleinek,⁷⁷⁸ más részük pedig a szcientológiai egyházat alapító L. Ron Hubbard publikálatlan kéziratának a közzétételével függött össze.⁷⁷⁹ Végül a *USCA* 1992-es módosítása nyomán e tartalmak esetén is össze kell olvasni a négy törvényi faktort. Amint azt fentebb láthattunk, esküvői fotók engedély nélküli közzététele olyan mértékben sértette a fotók potenciális piacát, hogy az már *unfair*nek bizonyult.⁷⁸⁰

12.6.2. A *fair dealing* a többi angolszász országban

Az elsőként 1841-ben alkalmazott *fair use-teszt* elismerten az Egyesült Királyságban kimentett *fair dealing* szabályára vezethető vissza.⁷⁸¹ A még ma is központi jelentőségű fogalom az Egyesült Királyságban merevebb, konkrétan meghatározott esetekben hívható segítségül. A *CDPA* §§29–30/A alapján a kutatás és tanulmányok folytatása, a kritika és recenzió készítése, a híradási célú felhasználások és 2014 óta a parodizálás érdekében hívható segítségül e kimentő körülmény. Az alperesnek azonban azt is bizonyítania kell, hogy magatartása *fair* volt. Hogy ez miként igazolható? A merev, dogmatikus felsorolások helyett eseti bírósági mérlegelés teszi lehetővé. Az amerikaihoz hasonlóan jelentősége lehet a felhasznált mű jellegének, avagy annak, hogy a tartalmat publikálták-e már, hogyan jutottak a mű birtokába, hogy a jogsértés „kevésbé tolakodó” (*less intrusive*) eszközökkel is megvalósítható lett volna vagy sem, illetve, hogy milyen mennyiség került átételésre a forrásműből.

A *fair dealing-tesztet* a többi angolszász ország is átvette, és rendszeres jelleggel hivatkoznak rá a felhasználók a jogsértések alóli kimentés céljából. A legismertebb kanadai döntés szerint a *fair* jelleg vizsgálatakor a felhasználás céljára és jellegére, a felhasznált rész mennyiségére, az alternatív felhasználási lehetőségekre, a forrásmű természetére és a forrásműre gyakorolt hatásokra kell tekintettel lenni.⁷⁸²

⁷⁷⁵ Folsom, et al., v. Marsh, et al., 9 *F.Cas.* 342 (1841).

⁷⁷⁶ Art Rogers v. Jeff Koons, 960 *F.2d* 301 (1992), p. 312, cert. denied, 113 *S. Ct.* 365 (1992).

⁷⁷⁷ Reed v. Holliday, 19 *Fed.* 325 (1884).

⁷⁷⁸ Jerome D. Salinger v. Random House, Inc., et al., 811 *F.2d* 90 (1987), p. 97., cert. denied, 484 *U.S.* 890 (1988).

⁷⁷⁹ New Era Publications International, ApS v. Henry Holt & Company, Inc., 873 *F.2d* 576 (1989).

⁷⁸⁰ Vö. Noelia Lorenzo Monge, et al., v. Maya Magazines, Inc., 688 *F.3d* 1164 (2012).

⁷⁸¹ *Melissa de Zwart*: An Historical Analysis of the Birth of Fair Dealing and Fair Use. Lessons for the Digital Age. Intellectual Property Quarterly, 1. szám, 2007. p. 60–91.

⁷⁸² CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada, 2004 *SCC* 13, para. 14–36.

12.6.3. A jogkimerülés

Hagyományosan nem a korlátozások és kivételek körébe kerül elhelyezésre a jogkimerülés tétele. Eszerint a terjesztéshez fűződő jog kimerül a műpéldány első jogszerű forgalomba hozatalát követően. Más szavakkal, ha a jogosult forgalomba hoz egy könyvet vagy CD-lemezt, az ennek a tulajdonjogát jogszerűen megszerző személy a példányt belátása szerint eladhatja. Az antikvár kereskedelem alapját szolgáltató jogelv történetileg egy német professzor 19. századi munkájáig vezethető vissza, s a tételt a Német Birodalmi Legfelsőbb Bíróság 1906-os ítéletében emelte jogerőre. Az Egyesült Államokban hasonló keretek között fogadta el a tétel alkalmazását a *SCOPUS* (*first sale doctrine* néven) 1908-ban.⁷⁸³

A jogkimerüléssel kapcsolatos két legizgalmasabb részkérdést a párhuzamos importálás esetleges tilalma, illetve a jogelv digitális környezetben való alkalmazása adja. Az előbbi kapcsán kiemelhető, hogy a *SCOPUS* 2013-ban hozott döntése értelmében – háttér fordítva az addig követett nemzeti jogkimerülés alkalmazásának – a Thaiföldön gyártott és ott jogszerűen forgalomba hozott tankönyvek engedély nélkül importálhatók az Egyesült Államokba.⁷⁸⁴ Más országok, így például Svájc vagy Új-Zéland régebb óta a nemzetközi jogkimerülés tétele mellett foglaltak állást, lehetővé téve, hogy az egyébként szűkösebb nemzeti piacokra külföldről érkezzenek példányok. Az EU-ban a jogkimerülés csak regionális kereteken belül, a tagállamok vagy az EFTA-tagállamok területén elsőként forgalomba hozott műpéldányokra terjedhet ki.⁷⁸⁵

A „digitális jogkimerülés” tétele a 2012-es *UsedSoft-döntés* okán merült fel az EU-ban.⁷⁸⁶ Itt az EUB rögzítette a jogkimerülés alkalmazhatóságát az online értékesített szoftverlicenckulcsok esetén is. E döntés Európában nem mindenhol nyert elismerést a szoftveres környezet kivételével. Így ismert olyan korai német ítélet, amely az e-könyvek és a hangoskönyvek viszonteladását nem tartotta beilleszthetőnek a jogkimerülés tétele alá.⁷⁸⁷ Utóbb pedig az EUB zárta ki a jogelv érvényesülését a „használt” e-könyvek viszonteladása kapcsán a *Tom Kabinet-ügyben*.⁷⁸⁸ A legismertebb, nem európai példát az amerikai *ReDigi-ügy* jelentette. Itt az iTunes-ról vásárolt, „használt” hangfelvételek viszonteladása esetére zárta ki a *first sale doctrine* alkalmazhatóságát a jogerős bírósági ítélet.⁷⁸⁹

⁷⁸³ Mezei Péter: A jogkimerülés intézményének kialakulása és fejlődése az Egyesült Államokban. ISZJSZ, 2014/2. sz., p. 5–77.

⁷⁸⁴ Supap Kirtsaeng v. John Wiley & Sons, Inc., 133 S.Ct. 1351 (2013).

⁷⁸⁵ Mezei Péter: A jogkimerülés intézményének a kialakulása és fejlődése az Európai Unió szerzői jogában. ISZJSZ, 2015/4. sz., p. 38–80.

⁷⁸⁶ C-128/11. sz. ügy UsedSoft GmbH kontra Oracle International Corp. [ECLI:EU:C:2012:407].

⁷⁸⁷ OLG Stuttgart 03.11.2011 (2 U 49/11) – Keine Erschöpfung bei Online-Vertrieb von Hörbüchern, Computer und Recht, 5. szám, 2012. p. 301–302.; OLG Hamm 15.05.2014 (22 U 60/13) – Keine Erschöpfung bei Audiodateien – Hörbuch-AGB, Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 9. szám, 2014, p. 853–863.

⁷⁸⁸ C-263/18. sz. ügy Nederlands Uitgeversverbond és Groep Algemene Uitgevers kontra Tom Kabinet Internet BV és társai [EU:C:2019:1111].

⁷⁸⁹ Capitol Records, LLC, v. ReDigi Inc., 910 F.3d 649 (2018). A digitális jogkimerülésről lásd: Mezei Péter: A digitális jogkimerülés határai az Egyesült Államokban és az Európai Unióban – I. rész. ISZJSZ, 2015/5. sz., p. 79–123.; Mezei Péter: A digitális jogkimerülés határai az Egyesült Államokban és az Európai Unióban – II. rész. ISZJSZ, 2015/6. sz., p. 78–96.

12.7. TERÜLETI ÉS IDŐBELI KORLÁTOK

12.7.1. A szerzői jog területiális jellege és az extraterritoriális jogalkalmazás

A szerzői jog – akárcsak a szellemi tulajdon-védelem többi formája – alapvetően területi elvén nyugszik. Ez azt jelenti, hogy a szerzői jogi védelem hagyományosan azon a területen illeti meg az alkotót, ahol a művet megalkotja, habár a praktikum azt diktálja, hogy az első nyilvánosságra hozatal helyét vegyük alapul a honosság megállapításához.

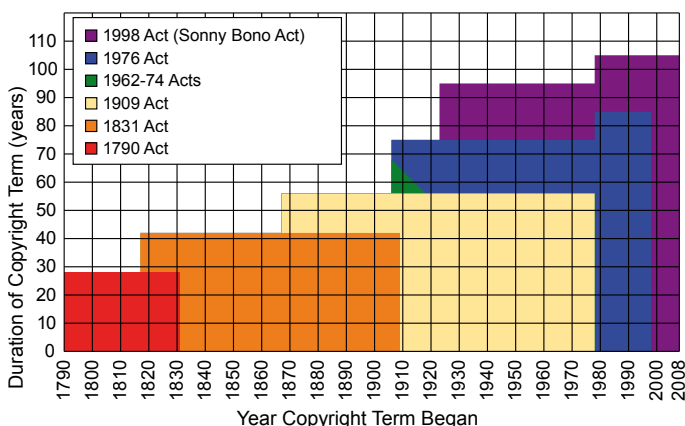
Az igazán bonyolult helyzetek a nemzetközi elemet tartalmazó ügyekből fakadnak. Így például, ha egy ország állampolgára egy másik állam területén követ el szerzőijogsértést. Ilyen esetekben a legtöbb országban a jogsértés helyén érvényes jog alkalmazását írják elő. Az Egyesült Államok ebből a szempontból is kivételnek tekinthető. Meghatározott esetekben ugyanis az ún. *extraterritoriális* jogalkalmazás keretében lehetőség nyílik arra, hogy a nem amerikai állampolgár által külföldön elkövetett jogsértések esetén is az amerikai szerzői jogot alkalmazzák a bíróságok. Különösen igaz ez az interneten elkövetett jogsértésekre. Az *isoHunt*-perben a bíróság annak ellenére megállapította az alperes felelősségét, hogy a torrentfájlok indexálását végző *isoHunt* kanadai doménről működött, az alperes kanadai állampolgár volt, aki semmilyen módon nem kapcsolódott az Egyesült Államokhoz. Az *in personam* hatáskör és illetékesség hiánya azonban nem zárta ki, hogy az alperes *in rem*, vagyis az elkövetett jogsértésekért felelősséggel tartozzék. Az *isoHunt* oldalt ugyanis számos amerikai végfelhasználó vette igénybe, akik a tartalmak letöltésével és megosztásával a többszörözés és a terjesztés jogát sértették meg. A bíróság szerint e közvetlen jogsértések pedig az alperes közvetett/indirekt jogsértése nélkül nem lettek volna megvalósíthatók.⁷⁹⁰

12.7.2. A védelmi idő

A szerzőknek biztosított minimális védelmi időt a BUE pontosan meghatározza (*pma* 50 év), de a gyakorlatban országonként változik az időtartam. Ezt a helyzetet a nemzetközi előírások – a BUE mellett a védelmi idő-irányelv – által rögzített kivételek pedig csak tovább bonyolítják. Általánosságban elmondható, hogy a világ fejlett országaiban a *pma* 70 év az irányadó. A szerzői és kapcsolódó jogok eltérő európai megítélése tetten érhető kapcsolódó jogi jogosultaknak biztosított rövidebb, összesen 50 vagy 70 éves időtartamra szóló védelmi időben is. A *sui generis* adatbázis-előállítói védelem ideje 15 év az EU-ban, igaz, ez bármennyiszer megújítható. Az Egyesült Államokban ehhez képest minden jogosult – jelenleg – azonos időtartamra részesül oltalomban. Tény, hogy az 1976-ot megelőzően született művekre nézve a védelmi időt lépcsőzetesen, emelkedő mértékben) biztosítja a USCA.

⁷⁹⁰ Columbia Pictures Industries, Inc., et al., v. Gary Fung, et al., 710 F.3d 1020 (2013).

Tom Bell: Védelmi idő az Egyesült Államokban⁷⁹¹

Érdekeség, hogy a legutolsó – 1998-as – törvénymódosítás egészítette ki a korábbi *pma* 50 éves oltalmat *pma* 70 évre az Egyesült Államokban. Sokan e módosításban – melyet egyesek csak *Mickey Mouse-törvénynek* csúfoltak, lévén a hosszabbítás egybecsengett a Walt Disney cég érdekeivel – az alkotmány szellemi tulajdon-védelmi klauzulájának a megsértését látták. A SCOPUS azonban megerősítette, hogy az alkotmány korlátozott időre biztosít védelmet a szerzői jogosultaknak, ennek a maximumát azonban nem határozza meg. Erre is tekintettel a védelmi idő meghosszabbítása nem alkotmányellenes mindaddig, amíg az reális korlátokat állít a joggyakorlás elé.⁷⁹²

Érdekes kérdés, hogy mi a sorsa az olyan karakternek, azaz „jellemeknek”, amelyet szerzője az idők folyamán folyamatosan fejleszt? Más szóval, lejár-e a védelmi idő az olyan művekre és a bennük foglalt karakterekre nézve, amelyek folytatásokban jelennek meg? Pontosan erre a kérdésre adott választ a *Sherlock Holmes-ügy*. Az alapügy felperese egy olyan kötetet szerkesztett 2011-ben, amelyben modern szerzők írtak Sherlock Holmes világra és karakterére építő novellákat. A felperes ekkor 5000 dollárt fizetett a szerzői jogokat kezelő Doyle Estate-nek a karakterek használatáért. A második kötet kiadásáért azonban a felperes már nem kívánt jogdíjat fizetni, és sikeres keresetet indított annak megállapítására, hogy a vitatott karakterek már nem állnak jogvédelem alatt. A jogerős döntés szerint, ha elfogadnánk a Doyle Estate érvelését, miszerint a védelmi idő a karakterekre nézve mindaddig fennáll, amíg az utolsó kötet védelmi ideje le nem jár, akkor érdemben 135 éves védelmi időre tenne szert a jogosult, ami akadálya lenne annak, hogy későbbi szerzők a közkinccs paradigmájára építve új, kreatív alkotásokat hozzanak létre.⁷⁹³

Ugyancsak külön érdekesség, hogy a személyhez fűződő jogok az országok egy részé-

⁷⁹¹ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/77/Tom_Bell's_graph_showing_extension_of_U.S._copyright_term_over_time.svg/500px-Tom_Bell's_graph_showing_extension_of_U.S._copyright_term_over_time.svg.png.

⁷⁹² Eric Eldred, et al. v. John Ashcroft, 537 U.S. 186 (2003).

⁷⁹³ Leslie S. Klinger v. Conan Doyle Estate, Ltd., 755 F.3d 496 (2014). E ponton fontos jelezni, hogy a védelmi idő a USCA megszületése előtt nem a szerző halálától, hanem az első megjelenéstől került számításra.

ben a vagyoni jogokhoz kötődnek, és ily módon a védelmi idő eltelte e jogosultságokat is érinti. E *monista* felfogás klasszikusan a német *Urheberrecht* típusú rendszert követő országokban elfogadott. Ezzel ellentétben a *dualista* felfogást követő országokban – például Franciaországban, Belgiumban, Dániában – a személyhez fűződő jogok érvényesítésére a vagyoni jogok védelmi idejének lejártát követően is lehetőség van.⁷⁹⁴ Ám még e klasszikus kategorizáláson túl is elképzelhetőek speciális megoldások a védelmi idő eseti szabályozására. Kiváló példa a brit *Pán Péter-kivétel*. A CDPA §301 alapján a londoni *Hospital for Sick Children, Great Ormond Street* javára annak ellenére is jogdíjat kell fizetni Sir James Matthew Berrie világhírű meséjének bármiféle nyilvános előadása után, hogy a mű védelmi ideje 1987. december 31-ével lejárt.

12.8. A JOGÉRVÉNYESÍTÉS

A szerzői jogok érvényesítésének kereteit – több más rész kérdéshez hasonlóan – alaposan meghatározzák a nemzetközi szerzői jogi egyezmények, így különösen a TRIPS-megállapodás vagy a jogérvényesítési irányelv. Ezen előírások azonban még így is sok esetben csak a kereteket és az elérendő célokat határozzák meg. Ezért is van az, hogy az országok belső joga sok eltérést mutat mind anyagi jogi – például közvetlen kontra közvetett felelősség –, mind eljárásjogi kérdésekben – például a jogsértések bizonyítása, a kártérítés összege –. Az imént említett példákra az alábbiakban külön kitérünk. Amitől helyszűkében ugyanakkor el kell tekintenünk, az annak a bemutatása, hogy a világ számos országában a szerzői jogi ügyeket különbíróóságok tárgyalják. Ilyen intézmények az európai és az észak-amerikai országokban elvétve találhatóak. Legújabbban az Egyesült Államokban, 2022. június 16-ai nappal kezdte meg működését a kis – legfeljebb 30 000 USD – perértékű szerzői jogsértések elbírálására szolgáló *Copyright Claims Board*.

12.8.1. Közvetlen és közvetett jogsértés

Szerzői jogi jogsértést az követ el, aki engedély nélkül vagy a szerződés, esetleg a törvényi felhatalmazás keretein túllépve használ fel jogvédett tartalmakat, illetve sérti meg a személyhez fűződő jogokat. E magatartások közvetlen jogsértést jelentenek. Egyes országokban azonban azért is megállapítható a felelősség, ha valaki valamilyen módon más személyek szerzői jogsértéseire járul hozzá. Ilyesfajta rendelkezések hazánkból,⁷⁹⁵ Né-

⁷⁹⁴ *Adolf Dietz*: The Moral Right of the Author. Moral Rights and the Civil Law Countries. Columbia-V.L.A. Journal of Law and the Arts, 19. évfolyam, 1995. p. 213–227.

⁷⁹⁵ Az *Szjt.* 23. § (2) bekezdése a terjesztési jog megsértésnek tekinti a más személy által jogellenesen létrehozott műpéldányok kereskedelmi birtoklását is.

metországból⁷⁹⁶ és Kínából is ismertek.⁷⁹⁷ Sőt, az elektronikus kereskedelmi jogból eredő felelősséghatárolás (*safe harbour*) intézménye is a közvetett felelősség megállapítását eredményezheti, amennyiben a törvényi előírások nem kerülnek betartásra. Az indirekt felelősség igazi „hazáját” azonban mégis az angolszász országok jelentik. Az Egyesült Államokban a bírósági joggyakorlat fejlesztette ki a járulékos és helyettes felelősséget (*contributory* és *vicarious liability*), melyekhez hasonló intézmények az angol és ausztrál szerzői jogból is ismertek *concept of authorization* néven.⁷⁹⁸

A közvetett felelősség tételeit az Egyesült Államokban a *SCOPUS* fejlesztette ki. Eszerint járulékos felelősség terhelhet egy gyártót a terméke segítségével elkövetett szerzői jogi jogsértésekért, amennyiben azokról tudomása van, és a jogsértéshez materiális segítséget nyújt, vagy arra bátorítja a felhasználót. Sőt, amennyiben a jogsértés megakadályozására reális lehetősége nyílna a gyártónak, mégsem tesz ellene semmit, és a jogsértésből jövedelemre tesz szert, akkor helyettes felelősséggel is tartozik. A *Sony v. Universal-ügyben* a *SCOPUS* mégis elvetette az alperes felelősségét. Ennek oka az volt, hogy a videomagnók gyártása önmagában még nem tette lehetővé a *Sony* számára, hogy tudomást szerezzen arról, hogy az amerikai fogyasztók milyen televíziós tartalmak másolására használják a készülékeket, illetve e rögzítések kontrollálására sem volt lehetősége a cégnek. Sőt, a bírák érvelése szerint a videomagnók alkalmasak jelentős, nem jogsértő felhasználásokra is. E tétel angolul a *staple article of commerce* nevet viseli.⁷⁹⁹ A közvetett felelősségi klauzúlaakra ugyanakkor előszeretettel hivatkoztak a fájlcsere-perekben. E tételek alapján rendre elvéreztek az indexelő oldalak, mint például a *Napster*, a *Grokster*, a *LimeWire* vagy az *isoHunt*.⁸⁰⁰

Más országokban is felismerték, hogy a hatékony jogérvényesítés nem a tömeges mértéket öltő közvetlen jogsértésekkel, hanem az azokat lehetővé tevő közvetítő szolgáltatókkal szembeni fellépés útján érhető el. Épp ezért érthető, hogy a weboldalak blokkolása – amely az *Infosoc*-irányelv és a jogérvényesítési irányelv előírásain nyugszik az EU-ban – miért is vált napjaink egyik legnépszerűbb jogérvényesítési eszközévé.⁸⁰¹

⁷⁹⁶ A „háborítói felelősség” (*Störerhaftung*) intézménye a német polgári törvénykönyv (BGB) 1004. szakaszában található, s ennyiben általános magánjogi klauzula. A szerzői jog területén történő alkalmazásáról lásd *Gerald Spindler, Matthias Leistner: Secondary Copyright Infringement – New Perspectives in Germany and Europe*. IIC, 37. évfolyam, 7. szám, 2006. p. 798–813.

⁷⁹⁷ *Yang Cao: Indirect Infringement of Intellectual Property in China*. *Queen Mary Journal of Intellectual Property*, 6. évfolyam, 2. szám, 2016. p. 248–259.

⁷⁹⁸ *Min Yan: The Law Surrounding the Facilitation of Online Copyright Infringement*, *European Intellectual Property Review*, 2. szám, 2012. p. 123.

⁷⁹⁹ *Sony Corporation of America, et al. v. Universal City Studios, Inc., et al.*, 464 U.S. 417 (1983).

⁸⁰⁰ *Mezei Péter: A fájlcsere dilemma – a perek lassúak, az internet gyors*, HVG-Orac, Budapest, 2012, p. 113–118.

⁸⁰¹ *Mezei Péter, Hajdú Dóra: Az Európai Unió Bíróságának ACI Adam döntése a jogellenes forrásból történő másolatkészítés után fizetendő jogdíjak egyes kérdéseiről*. *Európai Jog*, 5. szám, 2014. p. 33–47; *Harkai István: „Hozzáférés megtagadva” – a weboldalak blokkolása mint a jogérvényesítés lehetséges eszköze – I. rész*. *ISZJSZ*, 2016/2. sz., p. 23–51; *Harkai István: „Hozzáférés megtagadva” – a weboldalak blokkolása mint a jogérvényesítés lehetséges eszköze – II. rész*. *ISZJSZ*, 2016/3. sz., p. 71–99.

12.8.2. A szerzői jogi jogsértések bizonyítása

Az amerikai (szerzői) jogra nem alaptalanul szokás esetjogként hivatkozni. A korábbiakban már ismertetett számos tételen felül a bizonyítási eljárás terén is sajátos gyakorlatot követnek a bíróságok. Eszerint szerzői jogi jogsértés esetén a felperesnek „csak” két dologot kell bizonyítania: ő a szerzői jogok jogosultja, és e jogokat az alperes megsértette. Az előbbi a mű USCO által vezetett nyilvántartásba vételével egyszerűen igazolható.⁸⁰² Az utóbbi két nagy fázisra osztható. Egyrészt a felhasználás tényét, másrészt a felhasználás jogszerűségének hiányát kell alátámasztania a felperesnek.

A felhasználás ténye a legkönnyebben közvetlen bizonyítékkal igazolható. Ilyen bizonyíték volt például, ha a felhasználónak közvetlen tudomása volt a jogvédett forrásmű tartalmáról.⁸⁰³ Ennek hiányában sokáig a „fordított arány szabályát” (*inverse ratio rule*) hívták segítségül. Eszerint a jogellenességre a hozzáférés és a hasonlóság mértékéből lehetett következtetni, és minél nagyobb volt a hozzáférés lehetősége, annál kisebb mértékű hasonlóság elegendő volt a másolás tényének a megállapításához.⁸⁰⁴ És fordítva: ha a forrásmű csak nehezen hozzáférhető, akkor lényegesebb – vagyis bizonyító erejű – hasonlóság szükséges.⁸⁰⁵ 2020-ban azonban a kaliforniai szövetségi fellebbviteli bíróság (*Ninth Circuit*) kizárta a fordított arány tesztjének az alkalmazhatóságát a jogsértés megállapításából.⁸⁰⁶ Ítéletében a *Ninth Circuit* úgy találta, hogy a szövetségi bíróságok megosztottak a teszt alkalmazását illetően. A forrásmű hozzáférhetősége semmilyen körülmények között nem bizonyítja a két mű közötti hasonlóság mértékét, és korunk digitális világában a hozzáférés gyakorlatilag minden tartalom esetében adott.

Ennek megfelelően az amerikai joggyakorlatban – közvetlen bizonyíték hiányában – egy további lehetősége maradt a felperesnek a felhasználás bizonyítására. E szerint amennyiben korábbi közös forrás, bármiféle váratlan elem vagy a másodlagos mű egyedisége/összetettsége hiányában nyilvánvaló, hogy a származékos mű nem készülhetett önállóan, s a két mű közötti feltűnő hasonlóság (*striking similarity*) sem véletlen, akkor az eljárás a felhasználás jogszerűségének vizsgálatával tovább folytatható.⁸⁰⁷

A jogsértés az eredeti mű egészének vagy lényeges részének átvétele esetén állapítható meg. A bírói gyakorlat szerint ennek vizsgálatakor a védelemre nem jogosult elemeket figyelmen kívül kell hagyni. Az ezek után fennmaradó védett elemeket szokás „aranyrögöknek” (*golden nuggets*) nevezni. Szemügyre kell venni, hogy az „aranyrögök” és a másodlagos mű milyen emberek számára tűnhet hasonlónak. Minél nagyobb hasonlóságot

⁸⁰² Vö. 12.9. alfejezet.

⁸⁰³ Egy ilyen példa szerint John Williams az E.T. című film betétdalának forrásául korábbi „kenyéradójának” a dalát használta. Williams ugyanis éveken át zenélt Leslie T. Baxter zenekarában, aki a vitatott zenei forrásművet ezen idő alatt több koncerten is elzongorázta. Lásd: Leslie T. Baxter v. MCA, Inc., et al., 812 F.2d 421 (1987).

⁸⁰⁴ Bright Tunes Music v. Harrisongs Music, 420 F.Supp. 177 (1976).

⁸⁰⁵ Three Boys Music Corp. v. Michael Bolton, 212 F.3d 477 (2000).

⁸⁰⁶ Michael Skidmore v. Led Zeppelin et al., 952 F.3d 1051 (2020). Ezt az ítéletet utóbb megerősítették Katy Perry plágiumperében is. Lásd: Marcus Gray, et al., v. Katy Perry et al., 2020 WL 1275221.

⁸⁰⁷ Ronald H. Selle, et al., v. Barry Gibb, et al., 741 F.2d 896 (1984).

mutat ugyanis a két alkotás közönsége, annál valószínűbb, hogy az eredeti mű alkotója vagyoni hátrányt szenved a felhasználás következtében. Másrészt meg kell nézni, hogy milyen a hasonlóság „természete”, azaz a hasonlóság csak egy-egy „aranyrög”, vagy az egész mű vonatkozásában áll-e fenn. Harmadrészt a hasonlóság mértékét kell szemügyre venni. Valamennyi fenti körülményt az átlagos megfigyelő/hallgató közönség (*ordinary observer/listener/audience*) szemszögéből vizsgálják az amerikai fórumok.⁸⁰⁸

A kanadai bíróságok e téren ugyancsak saját gyakorlatot fejlesztettek ki. A fenti absztrakciós, kiszűrési elméletet mellőzve a lényeges hasonlóság szempontjából főleg a minőségi hasonlóság vizsgálatát látják fontosnak. A minőségi hasonlóság azonban lehet „érzékkelhető” (*perceptible*) és „érthető” (*intelligible*). Az előbbi a közvetlenül megfigyelhető, az utóbbi pedig a kikövetkeztethető, a fogyasztó ismereteire alapozó hasonlóságokat takarja.⁸⁰⁹

12.8.3. A *statutory damages* az angol-szász szerzői jogban

Az amerikai szerzői jog egyik legvitatottabb, ugyanakkor tagadhatatlanul legpraktikusabb rendelkezése az ún. „törvényen alapuló kártérítés”. A rendszer lényege, hogy amennyiben a szerzői jogosult művét nyilvántartásba veszik, szerzői jogainak megsértése esetén kárának bármiféle bizonyítása nélkül igényt tarthat jogsértésenként 750 és 30 000 dollár közötti kártérítés-átalányra. Amennyiben a jogsértés szándékosan történt, a maximális összeg 150 000 dollárra ugrik, az alperes gondatlansága esetén viszont a minimum 200 dollárig csökkenthető.⁸¹⁰ A kártérítés összegét a bíróság, esetleg az esküdtszék szabad mérlegelésével határozhatja meg.

A törvényen alapuló kártérítés elsőként az 1976-os *USCA*-ban jelent meg, akkor még lényegesen alacsonyabb összegekkel, annak érdekében, hogy a haszonszerzési célú jogsértésektől elrettentse a felhasználókat. Az egyébként utilitarista gondolkodású Egyesült Államokban ez egyáltalán nem tekinthető ördögítői valónak. A *statutory damages* alkalmazása azonban napjainkra olyan esetekben is megtörténik, amikor a jogsértés jellege nem teszi indokolttá a kirívóan magas kártérítési összegek alkalmazását. Így ismertek olyan fájlcserepercek, ahol 24 dal letöltéséért 222 000 USD,⁸¹¹ egy másik esetben pedig 30 dal letöltéséért 675 000 USD megfizetésére kötelezték jogerősen az érintett alperest.⁸¹²

Kanadában a törvényen alapuló kártérítés pontos összegének meghatározásakor, mivel

⁸⁰⁸ Saul Steinberg v. Columbia Pictures Industries, Inc., et al., 663 *F.Supp.* 706 (1987). A fenti eljárással összefüggésben lásd részletesen: *Joshua M. Dalton, Sara Cable: The Copyright Defendant’s Guide to Disproving Substantial Similarity on Summary Judgment*. *Landslide*, 3. évfolyam, 6. szám, p. 26–31. A magyar jogirodalomból lásd különösen: *Mezei Péter – Békés Gergely: Eredetiség és azonosíthatóság*. In: *Grad-Gyenge Anikó – Kabay Eszter – Menyhárd Attila: Liber Amicorum Studia G. Faludi Dedicata*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018, p. 23–47.

⁸⁰⁹ *Cinar Corporation v. Robinson*, 2013 *SCC* 73. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 9. szám, 2014, p. 269–271.

⁸¹⁰ *USCA* §504.

⁸¹¹ *Capitol Records, Inc., et al. v. Jammie Thomas-Rasset*, 692 *F.3d* 899 (2012). Lásd: *Péter, Mezei: Copyright Liability and Music ‘Piracy’: Capitol Records v. Thomas-Rasset*. In: *Enrico Bonadio – Aislinn O’Connell* (szerk.) *Intellectual Property Excesses*, Hart Publishing, 2022, p. 33–50.

⁸¹² *Sony BMG Music Entertainment, et al., v. Joel Tenenbaum*, 719 *F.3d* 67 (2013).

az jellegéből is adódóan egyfajta büntető kártérítésként funkcionál, a rosszhiszeműségnek és a haszonszerzési célok jelenlétének, vagy épp hiányának van központi jelentősége. Így annak a streaming- és letöltőszolgáltatásnak az üzemeltetőjével szemben, aki tudatosan, a jogosult figyelmeztetéseit figyelmen kívül hagyva nyújtotta szolgáltatását, a bíróság indokoltan látta a tételenkénti maximális összeg, vagyis 20 000 CAD kiszabását, a jogsértések számára tekintettel pedig összességében a 10 millió dollárt.⁸¹³

12.9. A SZERZŐI JOG FORMALITÁSAI

Bár a BUE eredeti, 1886-os verziója elismerte a szerzői jog fennállásának formalitásokhoz kötését, az 1908-as berlini felülvizsgálat keretében ezt a lehetőséget felszámolta a nemzetközi szerzői jogi közösség. Természetesen napjainkban is számos formalitás létezik még – például kötelezpéldányok leadása, önkéntes műnyilvántartás –, ám ezek egyike sem képezi előfeltételét a szerzői jogok fennállásának, illetve gyakorlásának.⁸¹⁴ Az Egyesült Államok a világon egyedüliként még napjainkban is erős intézményként szabályozza a formalításokat. Így bár az ország BUE-hoz való csatlakozása miatt a regisztráció nem előfeltétele a szerzői jogok keletkezésének, ám az *USCA* alapján kizárólag akkor indítható eljárás, ha a művet a szerző nyilvántartásba vetette,⁸¹⁵ sőt, a fentiekben említett törvényen alapuló kártérítésre és az ügyvédi munkadíjak megtérítésére is csak ez esetben tarthat igényt.⁸¹⁶ Kifejezetten ez utóbbi körülmények tükrében látványos a regisztráció megléte és hiánya közötti különbség. Egy átlagos szerzői jogi per költségei ugyanis könnyen elérhetik a több százezer dollárt. Ennek megtérítése, avagy ennek hiánya nem elhanyagolható körülmény. Természetesen – és emiatt fogadható el a hagyományos amerikai „védekezés” – a szövetségi szerzői jog alkalmazhatóságának a hiánya nem fosztja meg a szerzői jogosultat attól, hogy más szövetségi vagy tagállami jogszabályok alapján igényeljen kártérítést a műve felhasználása miatt.

A *USCA* mindezekon felül további formalításokat ír elő: a © logó alkalmazását, avagy épp egy műpéldány – kötelezpéldány – leadását a Kongresszusi Könyvtár részére. E formalítások azonban nem előfeltételei a szerzői jogok fennállásának.

---

⁸¹³ *Twentieth Century Fox Film Corporation v. Nicholas Hernandez, et al.*, Federal Court of Canada, T-1618-3. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 9. szám, 2014, p. 271–272.

⁸¹⁴ *Paul Goldstein: International Intellectual Property Law – Cases and Materials*, Second Edition. Thomson–West, New York, 2008, p. 181.

⁸¹⁵ *USCA* §411.

⁸¹⁶ *USCA* §412.

12.10. FOGALMAK, ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

12.10.1. Fogalmak

Fair use: a szerzői művek szabad felhasználásának bírói mérlegelését szükségessé tevő, rugalmas törvényi előírás.

Járulékos felelősség (*contributory liability*): egy közreműködő személy vagy szervezet felelősséggel tartozik a közvetlen jogsértő magatartásért, amennyiben a jogsértésről tudomása van, és azt materiális eszközökkel elősegíti, vagy annak elkövetésére ösztönöz.

Jogkimerülés (*first sale doctrine*): a műpéldány első jogszerű értékesítését követően a szerzői jogosult terjesztéshez fűződő joga kimerül, így a műpéldány tulajdonosa szabadon terjesztheti a példányt.

Mögöttes felelősség (*vicarious liability*): egy közreműködő személy vagy szervezet felelősséggel tartozik a közvetlen jogsértő magatartásért, amennyiben képes volna a jogsértés megakadályozására, ám azt nem teszi meg, és a közvetlen jogsértésből jövedelemre tesz szert.

Munkaviszonyban létrehozott mű (*work made for hire*): a munkaviszony keretében vagy bármely más megbízási típusú jogviszony keretében létrehozott mű, amelyre vonatkozóan a szerzői jogok a munkáltatóra/megbízóra szállnak át.

Párhuzamos import: a szerzői jogosult által külföldön jogszerűen forgalomba hozott műpéldányok olyan ország területére történő behozatala, ahol a jogosult ugyancsak értékesít általa előállított műpéldányokat.

Törvényen alapuló kártérítés (*statutory damages*): a *USCA* előírása folytán a szerzői jogosultat megillető átalány kártérítési összeg, amelynek konkrét mértékét a bíró saját mérlegelése keretében határozza. Törvényes kártérítés csak akkor alkalmazható, ha a jogosult a művét előzetesen nyilvántartásba vette a *USCO*-nál.

12.10.2. Ellenőrző kérdések

1. Milyen előfeltételei vannak a szerzői műként való minősítésnek az Egyesült Államokban? És az EU-ban?
2. Miért részesülhet potenciálisan szélesebb védelemben egy rajzfilmkarakter, mint egy regény főszereplője?
3. Milyen különbségekkel szabályozzák egyes országok a munkaviszonyban létrehozott művek szerzői jogainak a sorsát?
4. Miként ismeri el a személyhez fűződő jogokat az Egyesült Államok szövetségi szerzői joga?
5. Milyen különbségek fedezhetők fel a kontinentális európai korlátozások és kivételek, valamint az angolszász fair use és fair dealing szabályok között?
6. Melyek a fair use alkalmazásának fogalmi elemei?

7. Vajon beilleszthető-e a *fair use*-teszt keretei közé az az eset, amikor az alperes egy olimpiai aranyérmes birkózóról annak egyetemi évei alatt készített 28 perces dokumentumfilmből két és fél percet felhasznál az olimpiai közvetítések során?⁸¹⁷ És vajon beilleszthető-e a *fair use* teszt-keretei közé az alábbi felhasználás (balra az eredeti, jobbra a másodlagos mű)?⁸¹⁸ Gondolja végig, mely körülmények szólhatnak a felhasználás tisztességes (*fair*) jellege mellett és ellenében!

Bal oldali kép: Patrick Cariou: *Yes Rasta*, jobb oldali kép: Richard Prince: *Canal Zone*.

8. Milyen következményekkel járhat az, ha egy kiadó elmulasztja elhelyezni a © logót egy könyvben?
9. Milyen feltételek teljesülése esetén léphet fel egy magyar zeneszerző egy olyan felhasználással szemben, amelynek keretében az amerikai előadó a magyar forrásműből több mint egy teljes percet egészében hangmintázott (*samplingelt*)?
10. Hallgassa meg a *Skidmore v. Led Zeppelin*-ügyben érintett két hangfelvételt!⁸¹⁹ Érveljen pro és/vagy kontra, helytálló-e a bíróság ítélete, mely a Led Zeppelinnek kedvezve úgy találta, hogy a felhasználás nem eredményezett jogsértést!

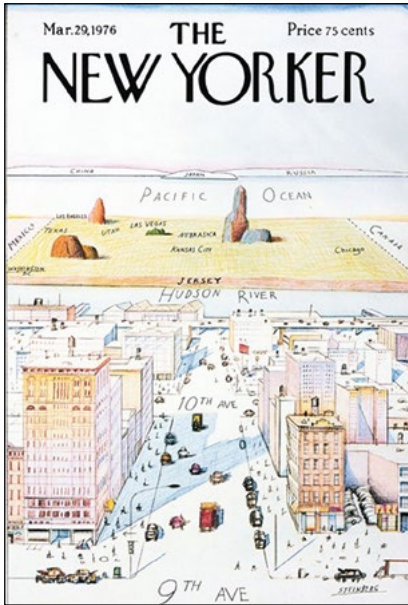
⁸¹⁷ A konkrét jogesetet lásd Iowa State University Research Foundation, Inc., v. American Broadcasting Companies, Inc., et al., 621 F.2d 57 (1980). Megfejtés: NEM.

⁸¹⁸ A konkrét jogesetet lásd Patrick Cariou v. Richard Prince, 714 F.3d 694 (2013) cert. denied 134 S. Ct. 618 (2013). Megfejtés: IGEN.

⁸¹⁹ A két hangfelvétel összehasonlítása elérhető a <https://youtu.be/ye7hCIWwhGE> címről.

11. Alaposan szemügyre véve a két alábbi képet (balról az eredeti, Saul Steinberg által rajzolt The New Yorker-borító, jobbról az időben később született *Moscow on the Hudson* című film posztere) elemezze, vajon történet-e jogsértés?⁸²⁰

HUNGART © 2023

Saul Steinberg, *View of the World from 9th Avenue*
Cover of *The New Yorker*, March 29, 1976

© The Saul Steinberg Foundation /HUNGART © 2023

Cover reprinted with permission of

The New Yorker magazine. All rights reserved.

⁸²⁰ A konkrét jogesetet lásd Saul Steinberg v. Columbia Pictures Industries, Inc., et al., 663 *F.Supp.* 706 (1987). Megfejtés: A bíróságok Saul Steinberg javára döntöttek, a filmpakát felhasználása jogszerűtlen volt.

TARTALOMJEGYZÉK

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	5
1. BEVEZETÉS	9
2. A SZELLEMITULAJDON-VÉDELEM ALAPJA, RENDSZERE	11
2.1. A szellemi tulajdon-védelem alapja és jelentősége	12
2.2. Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák rövid bemutatása, összehasonlítása	14
2.3. A szerzői jogi védelem és az iparjogvédelem összehasonlítása	20
2.4. A szellemi tulajdon-védelem intézményrendszere	23
2.5. Fogalmak, ellenőrző kérdések	27
3. A SZERZŐI JOG FEJLŐDÉSE ÉS GAZDASÁGI JELENTŐSÉGE	29
3.1. A szerzői jog fejlődése	30
3.2. A szerzői jog gazdasági jelentősége	42
3.3. Fogalmak, ellenőrző kérdések	53
4. A SZERZŐI JOG ÁLTAL VÉDETT MŰVEK ÉS TELJESÍTMÉNYEK	55
4.1. Az Szjt. hatálya	56
4.2. Az Szjt.-ben nevesített és nem nevesített műtípusok.	56
4.3. A szerzői jogi védelem feltétele – „az egyéni, eredeti jelleg”	60
4.4. A szerzői jogi védelem határa	67
4.5. A szerzői jogi védelem keletkezése	72
4.6. A kapcsolódó jogi teljesítmények	74
4.7. Az adatbázis	75
4.8. A gyűjteményes művek	75
4.9. Fogalmak, ellenőrző kérdések	77
5. A SZERZŐ ÉS A SZERZŐI JOG EGYÉB JOGOSULTJAI	79
5.1. A szerző	80
5.2. A szerzői jog egyéb jogosultjai	85
5.3. A szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultjai	91
5.4. A szerzőségi védelem	95
5.5. Fogalmak, ellenőrző kérdések	96

6. A SZERZŐ JOGAI	99
6.1. A szerzőt megillető jogok természete, a személyhez fűződő és vagyoni jogok összehasonlítása	100
6.2. A szerző személyhez fűződő jogai	101
6.3. A szerző vagyoni jogai	114
6.4. A kapcsolódó jogi jogosultak jogai	143
6.5. Fogalmak, ellenőrző kérdések	152
7. A SZERZŐI JOG KORLÁTAI	155
7.1. A védelmi idő	156
7.2. A szabad felhasználás	160
7.3. A jogkimerülés	187
7.4. Fogalmak, ellenőrző kérdések	188
8. AZ EGYES MŰTÍPUSOKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK	193
8.1. A filmalkotások és más audiovizuális művek	194
8.2. A szoftver	198
8.3. Az adatbázis	202
8.4. A képzőművészeti, a fotóművészeti, az iparművészeti és az ipari tervezőművészeti alkotások	204
8.5. Az építészeti alkotások és a műszaki létesítmények	212
8.6. Fogalmak, ellenőrző kérdések	216
9. A FELHASZNÁLÁS	219
9.1. A felhasználási szerződés	220
9.2. A felhasználási szerződés a gyakorlatban	250
9.3. A munkaviszonyban létrehozott mű	254
9.4. Alternatív modellek az online felhasználások engedélyezésére	258
9.5. Az árva művek felhasználásának engedélyezése	263
9.6. A szerzői jogok és a kapcsolódó jogok közös kezelése	269
9.7. Fogalmak, ellenőrző kérdések	279
10. A SZERZŐI JOGI JOGÉRVÉNYESÍTÉS	281
10.1. A jogsértés fogalma, jelentősége, a jogérvényesítés előfeltételei	282
10.2. Polgári jogi igények	285
10.3. A büntetőjogi eszközök	293
10.4. Védelem a műszaki intézkedések megkerülésével, kijátszásával szemben	298
10.5. A jogkezelési adatok védelme	299
10.6. Az „alternatív vitarendezés” lehetőségei	300
10.7. A Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT)	304
10.8. Fogalmak, ellenőrző kérdések	307

11. A NEMZETKÖZI ÉS AZ EURÓPAI UNIÓS SZERZŐI JOG	309
11.1. A nemzetközi, az európai uniós és a magyar jog viszonya	310
11.2. A nemzetközi szerzői jog alapjai	316
11.3. Az európai uniós szerzői jog alapjai	323
11.4. Az Európai Unió Bírósága és joggyakorlata.....	330
11.5. Fogalmak, ellenőrző kérdések	339
12. BEVEZETÉS AZ ÖSSZEHASONLÍTÓ SZERZŐI JOGBA	341
12.1. A szerzői és kapcsolódó jogi védelem tárgya	342
12.2. A szerzői jogok jogosultjai	346
12.3. A vagyoni jogok köre és különbségei.....	348
12.4. A szerzői jogok gyakorlása	352
12.5. A személyhez fűződő jogok.....	353
12.6. Korlátozások és kivételek	355
12.7. Területi és időbeli korlátok	360
12.8. A jogérvényesítés	362
12.9. A szerzői jog formalitásai	366
12.10. Fogalmak, ellenőrző kérdések	367
13. A SZERZŐI MŰVEK FELHASZNÁLÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ JOGTERÜLETEK	371
13.1. A szerzői jog és a védjegyjog kapcsolata	372
13.2. Személyiségvédelem.....	376
13.3. A tulajdonjog és a szerző jogi védelem ütközése	382
13.4. Média- és reklámjogi aspektusok és korlátok	384
13.5. Versenyjogi korlátok	388
13.6. Fogalmak, ellenőrző kérdések	394

Az alkotás viszonylag egyszerű folyamat is lehet. Csak húzzunk néhány vonalat, vagy készítsünk egy szelfit, és máris mindannyian szerzőkké válhatunk! Ennyire egyszerű lenne a szerzői jog is? Nos, a szerzői jog ennél összetettebb, ugyanis olyan, mint egy kaleidoszkóp: ahány műtípuson keresztül szemléljük, annyszor más képpé áll össze.

A könyv célja, hogy felhasználó- és szerzőbarát módon mutassa be a szerzői jog fejlődését, gazdasági jelentőségét, az egyes műtípusokat (pl. filmek, szoftver, építészeti alkotások), a szerzők jogait és azok korlátait. Megismerhetjük belőle, hogyan kell megkötni egy felhasználási szerződést, mikor nem kell a szerzőtől engedélyt kérni, és mire kell figyelni a szerzői jogok megsértése esetén.

A könyvben több tucat jogeseten és gyakorlati példán keresztül, illusztrációkkal gazdagítva kívánja érthetőbbé tenni a szerzői jogot.

Légy te is szerző! Használj fel műveket jogszerűen!